

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Θ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΜΑΪΟΥ 1960 | ΑΡΙΘ. 10

ΤΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΠΙΤΥΧΟΥΣ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ

Ο ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΘΕΙΟΥ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ

Β'

Ἄλλὰ γεννᾶται νῦν τὸ ἐρώτημα: Πῶς δημιουργεῖται ὁ προσωπικὸς χαρακτήρ τοῦ θείου κηρύγματος;

α') Ὁ χαρακτήρ οὗτος δημιουργεῖται ἐν πρώτοις, ὅταν ὁ διάκονος τοῦ κηρύγματος δὲν κηρύττῃ ἀπλῶς ἐξ ἐπαγγέλματος, ἀλλὰ βιοῖ διὰ πασῶν τῶν ψυχικῶν δυνάμεων αὐτοῦ τὰ ὑπ' αὐτοῦ κηρυττόμενα. Ὡς παρατηρήθη ὑπὸ τοῦ Nietzsche, καὶ αὐτοὶ οἱ ἀρχαῖοι ῥήτορες ἐγνώριζον, ὅτι «οὐχὶ οἱ κανόνες τῆς τέχνης παρήγον τὸν ἰσχυρότερον πείθοντα λόγον, ἀλλὰ προσωπικότης ταυτισθεῖσα μετὰ τῆς ἀληθείας τοῦ θέματος», περὶ τοῦ ὁποῖου οὗτοι ὠμίλλον⁷. Διὰ τοῦτο μόνον ὁ μετέχων ἐνεργῶς τῆς συνεχιζομένης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μυστικῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ δύναται νὰ «ἐκβάλλῃ ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιὰ» (Ματθ. ιγ', 42). Ὁ μὴ γενεσάμενος τῶν παρεχομένων εἰς τοὺς ἐν Χριστῷ ἀναγεννηθέντας θείων δωρεῶν καὶ χαρίτων ἱεροκήρυξ ὁμοιάζει, κατὰ τὴν ἐπιτυχῆ παρομοίωσιν τοῦ Spurgeon⁸, πρὸς τυφλὸν ἀποπειρώμενον νὰ περιγράψῃ τὸ φῶς καὶ τὰ χρώματα καὶ τοὺς νόμους τῆς ὁράσεως, καθ' ὃν χρόνον οὗτος ζῆ ἐν τῷ σκότει⁹. Ὡς διεκήρυττεν ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς ἐν τῷ «ἀπολογητι-

7. Nietzsche, *Praktische Theologie*, 1860, σελ. 34 (Π. Τρεμπέλα, Ὀμιλητικὴ ἢ Ἱστορία καὶ θεωρία τοῦ κηρύγματος², ἐν Ἀθήναις 1950, σελ. 184).

8. Spurgeon, *Lectures to my Students*, ἐκδ. 2, 1880, σελ. 5.

9. Ἐν Παν. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 185.

κῶ» λόγῳ του «τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς...»¹⁰, «καθαρθῆναι δεῖ πρῶτον, εἶτα καθᾶραι σοφισθῆναι καὶ οὕτω σοφίσαι γενέσθαι φῶς καὶ φωτίσαι· ἐγγίσει Θεῶ καὶ προσαγαγεῖν ἄλλους· ἀγιασθῆναι καὶ ἀγιασάαι» (κεφ. 79). Ὅθεν ὁ προσωπικὸς χαρακτήρ τοῦ θεοῦ κηρύγματος προϋποθέτει πρὸ πάντων τὴν ζωσαν ἐν Χριστῶ ζωὴν τοῦ ἱεροκλήρυκος, ἐνισχυομένου καθ' ἡμέραν ἐκ τῆς δαφιλοῦς μελέτης τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἔργων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἐκ τῆς προσευχῆς καὶ ἐκ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας.

Ὅκοθεν νοεῖται, ὅτι ἡ Χριστοκεντρικὴ καὶ λειτουργικὴ ζωὴ τοῦ ἱεροκλήρυκος θὰ ἀντανακλάται ὅπωςδήποτε εἰς τὸ κήρυγμα αὐτοῦ οὐ μόνον ὡς «μαρτυρία» καὶ «ὁμολογία», ἀλλὰ καὶ ὡς πλαστικὴ δύναμις, ἣτις θὰ συντελῆ, ὥστε τὸ κήρυγμα νὰ εἶναι πηγαῖον, αὐθόρμητον καὶ πρωτότυπον. Οἱ ἐστερημένοι ἰδίας πλουσίας Χριστοκεντρικῆς ζωῆς ἱεροκλήρυκες διέπονται ὑπὸ πνευματικῆς στειρότητος κατὰ τὴν προετοιμασίαν τοῦ κηρύγματος αὐτῶν, περιοριζόμενοι εἰς τὴν ἀποστήθισιν τῶν κηρυκτικῶν βοηθημάτων ἢ εἰς τὴν ἐξ αὐτῶν δουλικὴν ἐξάρτησιν καὶ οὐδόλως ἐμπλοτιζόντες τὸ κήρυγμα αὐτῶν διὰ προσωπικῶν βιωμάτων ἢ σκέψεων ἢ συναισθηματικῶν ἐκδηλώσεων ἢ ἐνδομύχων παλμῶν καὶ νοσταλγιῶν ἢ ἐντυπώσεων ἐκ τῶν μελετῶν αὐτῶν (λ.χ. τῆς Ἱστορίας, τῆς Πατρολογίας, τῆς Ἑθικῆς, τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν κ.λ.π.). Ἀντιθέτως οἱ ἐν Χριστῶ ζῶντες ἱεροκλήρυκες, καταναγάζοντες πάσας τὰς πτυχὰς καὶ ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς αὐτῶν διὰ τῶν μαρμαρυγῶν καὶ τῶν λαμπηδόνων τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ, λαμβάνοντες κριτικὴν στάσιν ἐναντι πασῶν τῶν πολιτιστικῶν καὶ κοινωνικῶν ἐκδηλώσεων καὶ κατοπτεύοντες ἀπὸ τῆς χριστιανικῆς σκοπιᾶς πᾶν ὅ,τι βλέπουν ἢ ἀκούουν ἢ ἀναγιγνώσκουν ἢ σκέπτονται ἢ γνωρίζουν, ἔχουσιν εἰς τὴν ὁμιλητικὴν αὐτῶν φαρέτραν πληθὺν παραστάσεων ἐκ τῆς καθ' ἡμέραν ζωῆς καὶ ἐκ τοῦ καθ' ὅλου πνευματικοῦ βίου, αἵτινες, συναρτώμεναι ὅλως ἀβιάστως πρὸς τὴν ἐν Χριστῶ ζωὴν εἴτε θετικῶς εἴτε ἀρηνητικῶς, πλουτίζουνσι δαφιλωῶς τὸ κήρυγμά των, παρέχουσαι εἰς αὐτὸ ποι-

κλίαν και δύναμιν και σφραγίζουσαι αὐτὸ διὰ τῆς σφραγίδος τῆς προσωπικῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς των.

β') Εἶτα τὸ κήρυγμα ἀποκτᾶ πλουσιώτατα προσωπικά στοιχεῖα, ὅταν ὁ ἱεροκέρυξ γνωρίζῃ τὸ ἀκροατήριον αὐτοῦ και προσπαθῇ νὰ ἀφυπνίσῃ τὸ προσωπικὸν ἐνδιαφέρον ἐνὸς ἐκάστου ἐκ τῶν ἀκροατῶν αὐτοῦ, «ὡς ἐὰν ἀνεγίνωσκε τὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς και ταῖς καρδίαις ἐκείνων, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπευθύνεται ὡς ἐὰν ἔζη εἰς αὐτὸ τὸ ἐνδότερον τῶν οἰκῶν αὐτῶν και μεταξὺ ἐκείνων, μεθ' ὧν οὗτοι συναναστρέφονται... Εἶναι λοιπὸν ἀναγκαῖον ὁ ἱεροκέρυξ νὰ ἔχη πείραν τοῦ κόσμου, πείραν τῶν συμβαινόντων ἐν ταῖς ἐστίαις τῶν οἰκογενειῶν, ἐν ταῖς ἀναστροφαῖς τῶν κοσμικῶν κύκλων, ἐν ταῖς ἀναστροφαῖς τῶν νέων και νεανίδων, ἐν τοῖς κέντροις τῶν διαφόρων συγκεντρώσεων και διασκεδάσεων, ἐν τοῖς ποικίλοις κύκλοις τῶν λογίων, τῶν ἀνθρώπων τῆς ἀνωτέρας τάξεως, τοῦ ἐργατικοῦ κόσμου, τῶν σπόρτ, τῶν ἀθλητικῶν παιδιῶν και παιγνίων κτλ.»¹¹. Ἐντεῦθεν καθίσταται δῆλον, ὅτι πρέπει νὰ καλλιεργηθῇ,—ὡς ἰδιαίτατα τονίζει αὐτὸς ὁ προτεστάντης Wolfgang Trillhaas —, ἡ λεγομένη «Ποιμαντικὴ Ὀμιλητικὴ» (Pastorale Homiletik)¹², τ. ἔ. ἢ εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ ἱερέως ἀποβλέπουσα Ὀμιλητικὴ, δοθέντος ὅτι τὸ κήρυγμα, ὡς συνδεόμενον μετὰ τῆς ἐνορίας, πρέπει νὰ γίνηται κυρίως ὑπὸ τῶν ἐφημερίων. Οὗτοι κατ' ἐξοχίην, ὡς ποιμένες ἐν τῇ ἐνορίᾳ των, ὅταν ἔχουν τὴν ὀρθὴν ἀντίληψιν περὶ τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου, θὰ γνωρίζουν τὰ πνευματικά των τέκνα και θὰ δύνανται νὰ προσαρμόζον τὸ κήρυγμα αὐτῶν ἀναλόγως πρὸς τὰς ἀνάγκας αὐτῶν. Βεβαίως εἶναι περιττὸν νὰ τονισθῇ, ὅτι ἰδιαίτερα προσοχὴ ἀπαιτεῖται, ὥστε νὰ μὴ προδίδηται διὰ τοῦ κηρύγματος μυστικόν τι τῆς ἐξομολογήσεως ἢ νὰ μὴ στιγματίζεται δημοσίᾳ πρόσωπον τῆς ἐνορίας κατὰ τρόπον, ὅστις θὰ δηλώσῃ εἰς τοὺς ἄλλους ἀκροατὰς τὴν ταυτότητα αὐτοῦ. Ὁ προσωπικὸς χαρακτήρ τοῦ κηρύγματος συνίσταται κυρίως εἰς τὸ νὰ ἀφυπνίζεται δι' αὐτοῦ ἕκαστος ἀκροατῆς

11. Παν. Τρεμπέλα, μν. ἔ., σελ. 189.

12. Wolfgang Trillhaas, Evangelische Predigtlehre, 4η ἔκδοσις, München 1955, σελ. 162 ἐξ.

προσωπικῶς ἐν τοῖς ἀδύτοις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ οὐχὶ εἰς τὸ νὰ γίνηται δημοσία ἐπίθεσις ἐναντίον συγκεκριμένων προσώπων, τοῦθ' ὅπερ μαρτυρεῖ ἔλλειψιν ἀγάπης. Ὁ διὰ τοῦ θεῖου κηρύγματος ἀσκούμενος ἔλεγχος δέον νὰ στρέφηται ἐναντίον τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ κακοῦ, ὡς καὶ τῶν φορέων αὐτοῦ ἀορίστως, οὐχὶ κυρίως πρὸς στιγματισμὸν αὐτῶν, ἀλλὰ πρὸς μυστικὴν πρόσκλησιν τῶν ἐξ αὐτῶν παρόντων εἰς μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφήν. Ὅθεν, ὅταν ὁ ἱερεὺς-ἱεροκέρυξ εἶναι προσεκτικὸς, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, οὗτος εἶναι ὁ πλεόν κανονικὸς διάκονος τοῦ θεῖου κηρύγματος, τῶν λαϊκῶν κηρυκτῶν μετ' ἀδείας τῶν Ἱεραρχῶν μόνον κατ' οἰκονομίαν¹³. Οὐδεὶς λαϊκὸς ἱεροκέρυξ εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρίζῃ τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ τόσον καλῶς, ὅσον εἰς ἱεροκέρυξ, ὅστις συγχρόνως εἶναι καὶ ἐφημέριος ἄξιος τῆς ἀποστολῆς του.

γ') Ἄλλ' ἵνα τὸ θεῖον κήρυγμα ἔχη πλουσιώτερον προσωπικὸν στοιχεῖον, πρέπει πάντοτε ὁ ἱεροκέρυξ νὰ μὴ λαμβάνῃ μόνον ὑπ' ὄψιν του τὰς ἰδιαιτέρας συνθήκας, ὑπ' ἃς τελεῖ τὸ ἀκροατήριον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν του τὰς πανανθρωπίνους ἀνάγκας, προδιαθέσεις καὶ ῥοπὰς, τ.ἔ. πᾶν ὅ,τι διὰ τῶν αἰῶνων πάλλεται καὶ σκιρτᾷ ἐν πάσῃ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ. Ἡ ἀναζητήσις τῆς ἀσφαλείας, τῆς χαρᾶς καὶ εὐτυχίας, τῆς εἰρήνης· τὰ ἐνστικτὰ τῆς αὐτοσυντηρήσεως, τῆς διαιωνίσεως τοῦ εἶδους· τὰ ἀξιολογικὰ σκιρτήματα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, τ.ἔ. αἱ ἔμφυτοι προδιαθέσεις αὐτῆς πρὸς πραγματοποίησιν τῶν δεοντολογικῶν μνημάτων, ἅτινα ἀπευθύνονται αὐτῇ ὑπὸ τοῦ βασιλείου τῶν ἀξίων, τῶν ὁποίων αἱ κυριώτεραι εἶναι αἱ ἀξίαι τοῦ ἁγίου, τοῦ ἠθικῶς ἀγαθοῦ, τοῦ ὠραίου, τῆς ἀληθείας ἢ τῆς γνώσεως, τῆς ἀγάπης, τοῦ δικαίου, τῆς δυνάμεως, τῆς βιολογικῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ὕλικῆς σφαίρας τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς — πάντα τὰ κοινὰ καὶ πανανθρώπινα στοιχεῖα ταῦτα δύνανται νὰ παράσχουν εἰς τὸν πεφωτισμένον ἱεροκέρυκα σπουδαίας ἀφορμὰς πρὸς δημιουργίαν τῶν σημείων ἐπαφῆς μετὰ τῆς ψυχῆς ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἀκροατῶν, πρὸς ἀναμόλυν-

13. Πρβλ. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Τὸ ὀρθόδοξον μυσταγωγικὸν ἢ λειτουργικὸν κήρυγμα (Συμβολὴ εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ὀμιλητικὴν), Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία», ἐν Ἀθήναις 1960, σελ. 23.

σιν, ἀφύπνισιν καὶ κινήτοποίησιν αὐτῆς συμφώνως πρὸς τοὺς ὑπὸ τοῦ Θ. κηρύγματος ἐπιδιωκομένους σκοπούς.

δ') Εἶτα οὐδέποτε πρέπει νὰ λησμονῆ ὁ ἱεροκῆρυξ, ὅτι τὸ Θ. κήρυγμα, ἵνα ἔχη προσωπικὸν χαρακτήρα, δεόν νὰ εἶναι λίαν ἐπιμελελημένον οὐ μόνον καθ' ἑλγήν, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐπόψεως εἰδολογικῆς καὶ μορφολογικῆς. Τὸ κήρυγμα θὰ ἀφυπνίξῃ τόσον περισσότερον τὸ προσωπικὸν ἐνδιαφέρον τῶν ἀκροατῶν, ὅσον περισσότερον συνδνάξει ὠρισμένα μορφολογικὰ στοιχεῖα, ὧν τινα, ὑποδεικνύμενα ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς πρόσθεν μνημονευθέντων κηρυγμάτων τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ τῶν μεγάλων Πατέρων καὶ Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι τὰ ἐξῆς: Ἐν πρώτοις ἡ ἐν τῷ θείῳ κηρύγματι χρῆσις τοῦ β' προσώπου τῶν ῥημάτων καὶ τῶν ἀντωνυμιῶν καθιστᾷ τὸ κήρυγμα πλέον δραστικὸν καὶ ἀφυπνιστικόν. Εἶναι ὁμως αὐτονόητον, ὅτι ἡ χρῆσις αὕτη δὲν πρέπει νὰ γίνηται κατὰ τρόπον ὑπερβολικόν. Ἰδίᾳ οἱ νεαροὶ ἱεροκῆρυκες δὲν εἶναι σκόπιμον νὰ χρησιμοποιοῦν συχράκις ῥήματα ἢ ἀντωνυμίας β' ἐνικοῦ προσώπου. Ἐπειτα τὸ κήρυγμα δεόν νὰ εἶναι ἀπλοῦν, ἀποφεύγον τὴν χρῆσιν συνθέτου ἐπιστημονικοῦ λόγου ἢ ἐπιστημονικῆς ὀρολογίας· νὰ προέρχηται ἐκ τῆς ζωῆς πρὸς χάριν τῆς ζωῆς· νὰ εἶναι πρακτικόν, ἀναφερόμενον εἰς τὰς πτυχὰς τοῦ καθ' ἡμέραν βίου· νὰ εἶναι πλαστικόν καὶ συγκεκριμένον, χρησιμοποιοῦν ἀφθονον ἐποπτικὸν ὕλικόν· νὰ μὴ τυρβάξῃ περὶ πολλὰ θέματα, ἄσχετα πρὸς ἄλληλα, ἀλλὰ νὰ ἀποτελῇ ὀργανικὴν ὁλότητα, μὴ διασπῶσαν, ἀλλὰ συγκεντροῦσαν τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν· νὰ χρησιμοποιῶν γλῶσσαν ἱεροπρεπῆ μὲν, ἀλλὰ καταληπτὴν ὑπὸ τοῦ λαοῦ· νὰ χρησιμοποιῶν εἰκόνας ἐκ τοῦ κύκλου τῶν παραστάσεων (λ.χ. γεωργικῶν, ἐργατικῶν, βιομηχανικῶν κ.λ.π.) τῶν ἀκροατῶν κ.τ.τ.

*

Ἐκ τούτων καθίσταται δῆλον, ὅτι ἡ χρῆσις τοῦ προσωπικοῦ στοιχείου ἐν τῷ Θείῳ κηρύγματι δεόν νὰ ἀποτελῇ ἔθεν μὲν ἀντικείμενον φροντίδος ἐκ μέρους τῶν ἱεροκηρύκων καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐφημεριῶν — ἱεροκηρύκων, ἐτέρωθεν δὲ ἀντικείμενον δαφιλοῦς ἐρεύνης ἐκ μέρους τῆς Ὀμιλητικῆς, ἣτις ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ ἀναδείξῃ

ΑΔΕΛΦΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀγαπητέ μου ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Φρονῶ πὼς δὲν βλάπτει ἂν θ' ἀσχοληθῶ καὶ μὲ τοὺς ἱεροψάλτες σου. Γιατὶ καλλίτερα εἶναι νὰ τὰ κάμῃς ὅλα διαβαστὰ τὰ γράμματα παρὰ νὰ ἔχῃς στὸ ἀναλόγιο πρόσωπα ἐντελῶς ἀκατάλληλα. Καὶ ἐξηγοῦμαι. Μετὰ τὸν Ἰερέα, ὁ Ἱεροψάλτης ἀποτελεῖ γιὰ τὰς ἱεράς ἀκολουθίας ἐν πρόσωπο ποὺ κι' ἂν δὲν φέρνῃ ἱερωσύνη, εἶναι λόγῳ τῶν εἰδικῶν καθηκόντων του στὸν ἱερὸ Νὰὸ ἀξιοπρόσεκτο, περίβλεπτο καὶ πρέπει νὰ μένῃ ἀξιοσέβαστο καὶ ἐπομένως ἀμετάθετο ἀπὸ τὴ συνείδησι τῶν πιστῶν. Εἶναι αὐτὸς ποὺ στὸν τομέα του ἐξυπηρετεῖ τὸν μετέχοντα εἰς τὴν ἱεράν Λειτουργίαν ψυχικῶς λαὸν ποὺ ὅλος αὐτιά καὶ μάτια καὶ καρδιά προσπαθεῖ νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὰ τελούμενα. Ἐκρινεν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ πὼς χρειάζονται καὶ οἱ ψαλμῳδίες γιατί συμπληρώνουν τὸν κύκλον τῆς λειτουργικῆς ὁμορφιάς. Λέγω ἀπλῶς χρειάζονται διότι τὸ κέντρον τῆς θείας Λειτουργίας καὶ ὁ σκοπὸς τῆς εἶναι ἡ Θυσία. Αὐτὴν ὁ Ἱερεὺς μὲ τὴν Χάριν τοῦ Παναγίου Πνεύματος τελεῖ. Ὅλοι ὅμως οἱ πιστοὶ συμμετέχουν καὶ ἐκδηλώνουν διὰ τῆς ψαλμῳδίας τὴν συγκίνησίν των, τὴν χαρὰν των, τὸν ἐνθουσιασμόν των, ἀναγνωρίζουν τὴν ἀνάγκην τοῦ θείου ἐλέους, δέονται καὶ αὐτοὶ καὶ παρακαλοῦν τὸν Ἅγιον Θεὸν ὄχι ὡς ἐνισχυτικὰς φω-

καὶ νὰ προβάλῃ τὰ γνωρίσματα καὶ τὰς προϋποθέσεις τοῦ ἐκ πάσης ἐπόψεως ἐπιτυχοῦς καὶ δραστικοῦ κηρύγματος. Ἀκριβῶς δὲ εἰς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἀποβλέπει ἐτοιμαζομένη ὑφ' ἡμῶν εἰδικὴ μελέτη, τῆς ὁποίας ἀπλῶς σχεδιάγραμμα ἀποτελεῖ τὸ παρὸν εὐ-
 σύνοπτον μελέτημα¹⁴.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ, δ. Θ.

Ὑφηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

14. Πρὸς σύνταξιν τοῦ παρόντος μελετήματος ἐλάβομεν παρορμήσεις καὶ ιδέας ἐκ τῶν ἐξῆς ξένων βοηθημάτων: Hans Bruns, *Unsere Verkündigung heute*, Wuppertal - Vohwinkel 1951. Otto Riecker, *Das evangelistische Wort*, Gütersloh 1953. Wolfgang Trillhaas, *μν. ἔ. Alban Stolz, Homiletik*, Freiburg im Breisgau². Herbert Farmer, *The servant of God*⁴, London 1943. E. Elson - A. Peck, *The Art of Speaking*, Boston - New York - London 1952 κ. ἄ.

νές κοντά στή φωνή τοῦ Ἱερέως, ἀλλ' ὡς σῶμα ἐκκλησιαστικόν πού θ' ἀποτελέσῃ διὰ τοῦ ἁγιασμοῦ του Σῶμα Χριστοῦ μέ τήν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας. Καί νά λείψουν βέβαια οἱ Ἱεροψάλται, τὸ Μυστήριον ἢ τὰ Μυστήρια τελοῦνται διὰ τοῦ Ἱερέως. Ἄλλ' ὅμως ὅπως διηρθρώθη καί ἐξειλίθη ἡ θεία Λειτουργία μ' ὅλη της τῆ μεγαλοπρέπεια, τὸ πλάτος καί τὸ βάθος της, οἱ Ἱεροψάλτες εἶναι ἀπαραίτητοι γιά νά μὴ μουρμουρίζῃ καί παραφωνῇ καί ὁ λαός πού δικαιοῦται νά ἔχη καί αὐτός μιὰ ἐνεργό μετοχή στό κεφάλαιον αὐτό τῆς θείας λατρείας. Ὅπως καταλαβαίνεις, ὁ Ἱεροψάλτης σου πρέπει πρωτίστως νά εἶναι πρόσωπον ἀδιάβλητον ὡμολογημένης ἀρετῆς, νά χαίρῃ καλλῆς φήμης. Αὐτὰ εἶναι τὰ πρῶτα ἀγαθὰ κεφάλαια καί τὰ προσόντα τοῦ Ἱεροψάλτου. Γιατί, δυστυχῶς, ἀνέβηκαν στά ἱερά ἀναλόγια ἀσεβεῖς, ἠθικῶς τραυματισμένοι, παρανόμως συζῶντες, μοιχοί, μέθυσοι, χαρτοπαίχτες, κανταδόροι τῆς σειρᾶς, γιά νά ἀντιπροσωπεύσουν τόν τίμιον καί εὐσεβῆ μας λαόν στή θεία λατρεία ἀπό τέτοια περιωπῆ. Αὐτὰ τὰ σκύβαλα κακοφημίζουν τοὺς καλοὺς καί τιμίους οἰκογενειάρχας, τὰ ἀγνά παιδιὰ πού ἀπό ζῆλο θρησκευτικὸ ἀνέβηκαν στό Ψαλτήρι καί μέ σεμνότητα ζητοῦν νά ὑμνολογοῦν τὸ Θεό, βοηθοῦντα τὸν Ἱερέα στό ἔργο του. Αὐτὴ εἶναι μιὰ σκληρὴ πραγματικότης καί δὲν μπορεῖ νά προσβληθῇ ἀπὸ κανένα. Εἶναι ζωντανή, μιλάει μονάχη της, καί ὁ λαός σκανδαλίζεται καί ἀπωθεῖται πολλές φορές ἀπὸ τὸ ἠθικὸν ποῖόν τῶν Ἱεροψαλτῶν καί μένει μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία του. Πολλὰ ἀναλόγια κατήντησαν τὸ στέκι τοῦ σμήνους τῶν ἀσέμνων νέων πού ἐκεῖ κατὰ τὸ πλεῖστον συζητοῦν ἄσχετα πράγματα, χαριεντίζονται κατὰ τὴν ὥρα τῆς Θείας Λειτουργίας. Ἐνθυμοῦμαι μάλιστα κάποιον μεγάλης πόλεως Ἱεροψάλτην πού στά νεῦρα του ἐπάνω ἐβλασφήμησε τὴν Μεγάλην Πέμπτην τὸν Τίμιο Σταυρό. Χυδαῖον, χαρτοπαίκτη, γυναικᾶ, διαλύσαντα τὴν οἰκογένειάν του καί συζῶντα μέ τὴν φίλην του. Καί ὅμως αὐτός ἀνέβαινε στό Ψαλτήρι γιατί ἦταν καλὸς τεχνίτης κατὰ τὴν κρίσι τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου πού ἐνδιαφέρετο γιά τὴ φωνὴ τοῦ Ψάλτου καί ὄχι γιά τὸ ἠθικὸ του ποῖόν. Ἄλλὰ τὸ ζήτημα τοῦ Ψάλτου δὲν εἶναι οὔτε τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου οὔτε τῶν συγγενῶν του, οὔτε τῶν λαρυγγισμῶν ὑπόθεσις. Εἶναι πρωτίστως θέμα ἠθικὸ, δικό σου καί σὺ θὰ εἰσηγηθῆς ἂν ὁ ὑποψήφιος Ἱεροψάλτης ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως κἀνῃ γιά τὸ ἀναλόγιο. Ἀφοῦ πεισθῆς γιά τὴν ἠθικὴ του ὑπόστασι, ὁ Δεσπότης σου θὰ τὸν κρίνῃ γιά τὴν καταλληλότητά του ἔπειτα, ὡς πρὸς τὸ λαρύγγι του καί τὴν τέχνη του. Πρέπει

ὁμως νὰ προσέξῃς ἐσὺ τὸ πρῶτο. Ὁ Δεσπότης σου δὲν μπορεῖ νὰ γνωρίζῃ τὰ ὅσα γνωρίζεις ἐσὺ γιὰ τὸ τέκνο σου. Συνήθως οἱ Ἱεροψάλται δὲν εἶναι ἀπὸ ξένα μέρη. Εἶναι ντόπιοι. Ἐξ ἄλλου ἐσὺ πρέπει νὰ ἐνδιαφερθῆς γιατί θὰ σοῦ εἶναι τέτοιας σημασίας βοηθός. Πρόσεξέ το τὸ ζήτημα αὐτὸ γιατί πολλάκις οἱ Ἱεροψάλται σήκωσαν καὶ κατὰ τῶν Ἱερῶν κεφάλι. Ἐδειξαν ἀσέβεια καὶ αὐθάδεια, διετάραξαν τὴ θεία Λειτουργία, δὲν φάνηκαν στὴν ὥρα τους συνεπεῖς ἀπὸ πείσμα, προτίμησαν τὰ πανηγύρια πού μωρίστηκαν περισσότερο χρήματα καὶ μεζέ με τὸ κρασοπότηρο, καὶ σ' ἀφῆκαν μόνον νὰ βγάλῃς πέρα τὴν ἀκολουθία σου, ἔστω καὶ ἂν ἦταν ὄχι μικρογιορτὴ ἀλλὰ Κυριακὴ. Θυμᾶμαι κάποιον πού τὸ εἶχε σύστημα τὸ «σκάσιμο». Φυσικὰ ὁ Νεωκόρος κάτι ἤξερε πρακτικὰ καὶ τὰ «κουτσοκατάφερε», ἀλλ' ἄφινε νὰ χωλαίνῃ ἢ δική του δουλειὰ καὶ ἡ ἀνωμαλία γενόταν αισθητὴ. Ἀπὸ ἀλύπη δὲν ἀνέφερε τίποτε στὸν Ἀρχιερέα καὶ ἀνέλαβε τὴν τακτοποίησιν τοῦ ζητήματος ἢ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ τῆς Ἐκκλησίας με τὸ κόψιμο τοῦ μισθοῦ του καὶ τὴν τελικὴ του ἀντικατάστασιν μέσω τοῦ Μητροπολίτου. Προσοχή, λοιπόν, ἐπαναλαμβάνω, πρῶτα στὸ ἦθος. Γιατί ὁ ἠθικὸς Ἱεροψάλτης θὰ συγκρατῆσῃ πολὺ τὸ Ἐκκλησιαστικόν. Κι' ὅταν μάλιστα εἶναι ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ ἔχῃ καλὴ φήμη στὴν Κοινωνία θὰ εἶναι σεμνοπρεπῆς, θὰ παρακολουθῇ ὅλος αὐτιά τὸν Ἱερέα, θὰ προσεύχεται καὶ αὐτὸς καὶ αὐτοὶ πού τὸν παρακολουθοῦν με κατάνυξι. Γύρω ἀπὸ ἓνα τέτοιο Ψάλτη θὰ μαζευτοῦν καὶ ἄλλοι σεμνοὶ κύριοι καὶ νέοι καὶ θ' ἀποτελεσθῇ μιὰ χορωδία, χωρὶς πληρωμὲς ἐπιπρόσθετες ἀξιοθαύμαστη. Εἶναι γιὰ τὸ χωρὶς τοῦλάχιστον δύσκολο πρῶγμα νὰ βρῆ ὁ παπᾶς Ψάλτη, ἂν δὲν ψάξῃ νὰ τὸν βρῆ. Μπορεῖ ὁμως νὰ λύσῃ τὸ θέμα αὐτὸ ἂν συνεννοηθῇ με τὸν εὐσεβεῖ Δάσκαλο τῆς Ἐνορίας του νὰ κάμουν μιὰ μικρὴ παιδικὴ χορωδία, οὕτως ὥστε ὁ Ἱερεὺς νὰ βοηθῆται ἀπὸ τὴ στιγμὴ τῆς Θείας Λειτουργίας. Αὐτὸ δὲν εἶναι δύσκολο. Οἱ ἀπλὲς παιδικὲς φωνὲς ὡς σύνολο συντονισμένες προκαλοῦν συγκίνησιν καὶ διαθέτουν τὴν ψυχὴ συμπαθῶς. Δὲν εἶναι σωστὸ καὶ αὐτὸ πού παρατηρεῖται στίς μεγάλες πόλεις. Τετραφωνίες, ἀνεβοκατεβάσματα φωνῶν πριμαντόνων καὶ κάτι τέτοια μετέβαλαν τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς ἐν στιγμαῖς μυστάγωγίας Θείας σὲ Ὅπερα Βιεννέζικη. Αὐτὰ τὰ κατασκευάσματα μπορεῖ νὰ ἱκανοποιοῦν τ' αὐτιά τῶν συνηθισμένων τύπων πού πῆραν τὴν μόρφωσιν τους στὴ Μουσικὴ ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ τοῦ Θεάτρου καὶ δὴ τοῦ κατωτέρου ποιοῦ Θεάτρου. Δὲν προκαλοῦν ὁμως ἱερὰς συγκινήσεις, δὲν κατανοοῦν τίς καρδιές, δὲν σηκώνουν ψηλὰ ἀπὸ τὴ γῆ γιατί εἶναι αισθησιακὲς μέσα σὲ μιὰ αισθητικὴ

φόρμουλα, γιὰ νὰ ἀπατήσῃ. Ἡ θρησκευούσα ψυχὴ δὲν ἔχει ἀνάγκη στὸ Νὰὸ τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ αἰσθησιακὰ στοιχεῖα ἢ ἀκόμη στὴν προκειμένη περίπτωσι τῆς ψαλμωδίας ἀπὸ αἰσθητικὰ συνθέματα τῶν ὑπερμοντέρνων τῆς ἐποχῆς μας, ἀλλὰ ἀπὸ προσευχὴ ἔστω καὶ μὲ μέλος. Καὶ αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις εἶναι δική σου κι' ἄς κραυγάζουν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Ἐπίτροποι ἢ ὠρισμένοι τῆς Ἐνορίας σου προοδευμένοι καὶ ψευδορωμαντικοί. Μὴ ξεφεύγῃς ἐσὺ ἀπὸ τῆ γραμμῆ τῆς παραδόσεως. Ἡ Βυζαντινὴ μουσικὴ μὲ ἀρίστους ἐκτελεστὰς εἶναι ἡ προσιδιάζουσα στὴ Θεία λατρεία. Δόξα τῷ Ἀγίῳ Θεῷ ἔχουμε πλοῦτο μουσικῶν βιβλίων καὶ μπορούμε νὰ ἀνεβάσουμε τὸ θρησκευόμενο λαὸ μας ἐπάνω ἀπὸ τὶς θεατρικὲς ἀηδίες τῆς κάθε ἐποχῆς. Ἐπειτα ἐπιβάλλεται καὶ γιὰ τοὺς Ἱεροψάλτας τὸ ρασάκι γιὰ λόγους σοβαρότητος καὶ σεμνότητος στὴν ἐμφάνισιν ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἦθος. Ἐτσι τὸ ὄλον ἐκκλησιαστικὸν περιβάλλον, πρόσωπα, πράγματα, μουσικὴ κλπ. θὰ ὑποβοηθήσουν στὴν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ μας ποὺ δὲν εἶναι ἄλλος παρὰ ὁ θρησκευτικὸς καὶ πνευματικὸς καταρτισμὸς καὶ ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς τῶν ἐνοριτῶν μας. Μὴ παρασύρῃσαι ἀπὸ τίποτε καὶ γνώμονα στίς ἐνέργειές σου νὰ ἔχῃς ὄχι τι ἀρέσει ἢ τι δὲν ἀρέσει στοὺς ἄλλους, ἀλλὰ τι εἶναι τὸ σωστὸ ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως. Ἄν ἀνοίξῃς τ' αὐτιά σου στίς γνώμες τοῦ καθενός, θὰ πάθῃς ὅ,τι ὁ Χότζας τοῦ μύθου μὲ τὸ φούρνο του, ποὺ κατέληξε γιὰ νὰ ἡσυχάσῃ ὁ ἄνθρωπος, νὰ τὸν κάμῃ περιστροφικὸ γιὰ νὰ ἱκανοποιῇ τὰ γούστα τῶν γειτόνων ἢ καὶ τῶν περαστικῶν. Δὲν μπορεῖς νὰ κάμῃς ἡσυχὰ καὶ μὲ γαλήνη τῆ Θεία Λειτουργία ἂν δὲν ἐξασφαλίσης καλοὺς Ἱεροψάλτας, ποὺ θὰ σέβωνται τὸ ἀναλόγιο καὶ σένα, ποὺ δὲν θὰ σέ κουτσομπολεύουν καὶ ποὺ θὰ μπορῆς νὰ συνεννοηθῆς γιὰ τὸ καλὸ τῆς Ἐνορίας.

Ἄς μποῦμε τώρα στὸ «εὐλογητό».

Μὲ ἀγάπη Χριστοῦ Χ.

«Τὰ ἄνω ποθῶν, τῶν κάτω μεθιστάμενος, καὶ ὡς οὐρανόν, τὸν στύλον τεκτηγόμενος, δι' αὐτοῦ ἀπήστραψας, τῶν θαυμάτων τῆ ἀγγελῆ Ὅσιε, ἐς ἀεὶ Χριστῷ τῷ Θεῷ, πρεσβεύων ἀπαύστως ὑπὲρ πάντων ἡμῶν».

(Ἀπολυτίκιον τοῦ Ὁσίου Συμεὸν τοῦ Στυλίου)

ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΕΤΟΣ 1960: Η ΕΝΟΡΙΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ

Εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον μας (ἀριθ. φύλλον 5, τῆς 1-3-1960) ὠμιλήσαμεν περὶ τῆς εὐθύνης τοῦ Ἐφημερίου, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἔργον τῆς Ἐνορίας, τὸν καὶ ἐκάμαμεν εἰδικώτερον λόγον περὶ τοῦ πνεύματος, ὑπὸ τὸ ὁποῖον πρέπει ν' ἀντιμετωπισθοῦν τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα προκύπτουν ἐνώπιον τοῦ ἐπιθυμοῦντος ν' ἀνταποκριθῆ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς εὐθύνης τοῦ ἀξιώματος τούτου. Ὀφείλομεν ὅμως ἐκ παραλλήλου νὰ ὑπενθυμίσωμεν, ὅτι δὲν εἶναι μικρὰ καὶ ἡ εὐθύνη τῶν πιστῶν—ἐνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν— ἀναλόγως τῆς θέσεώς των μέσα εἰς τὴν χριστιανικὴν κοινότητα καί, πρὸ παντός, ὑπὸ τὴν ιδιότητά των ὡς μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, ὑποχρεομένων ν' ἀνταποκριθοῦν εἰς τὸν ὑψηλὸν καὶ θεῖον προορισμόν, τὸν ὁποῖον αὕτη ἐπιδιώκει νὰ πραγματοποιήσῃ δι' ὅλα τὰ μέλη της, «ὑπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανε». Καὶ γίνεται μὲν συχνὰ λόγος περὶ τῆς ἀτομικῆς εὐθύνης τῶν χριστιανῶν, ὡς πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἠθικῶν καθηκόντων, τὰ ὁποῖα ἀπαιτεῖ ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία παρ' ἐνὸς ἐκάστου τῶν πιστῶν της, περιορίζεται ὅμως συνήθως ἡ ἀπαίτησις αὕτη μόνον εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἀτομικὴν ζωὴν ὑπὲρ τῆς κατὰ Χριστὸν τελειοποιήσεως ἐκάστου ἀτόμου κατ' ἰδίαν. Ἀλλὰ πολὺ ὀλίγον ἢ καὶ οὐδόλως τονίζεται τὸ χρέος, τὸ ὁποῖον οἱ πιστοὶ ἔχουν ἀπέναντι τοῦ συνόλου, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκουν καὶ εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ ὁποίου ὀφείλουν νὰ συμβάλλουν δι' ὅλων τῶν δυνάμεών των, πολὺ σπανίως δὲ τονίζεται ἡ θεμελιώδης ἀλήθεια, ὅτι τοῦ συνόλου τούτου ἡ πρόοδος ἢ ἡ ὀπισθοδρόμησις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς συμβολῆς τῆς ἀτομικῆς ἐκάστου συνεισφορᾶς εἰς τὸ κοινὸν ἔργον. Ἡ περὶ τοῦ μυστικοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ διδασκαλία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἡ τόσον προσφρῶς καὶ τόσον ἐναργῶς ἐξεικονιζομένη ὑπὸ τοῦ ἰδίου διὰ τῆς ἀντιπαραβολῆς πρὸς τὸ ὕλικὸν ἀνθρώπινον σῶμα, τοῦ ὁποίου ὅταν πάσχη «ἐν μέλος», συμπάσχουν «πάντα τὰ μέλη» καὶ, ὅταν δοξάζεται «ἐν μέλος», συνδοξάζονται «πάντα τὰ μέλη», καὶ ἡ ὁποία μὲ τόσον ζωηρὰν παραστατικότητα ἐκφράζεται, κυρίως, κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς θείας Λειτουργίας, πολὺ ὀλίγον, δυστυχῶς, ἢ καὶ οὐδόλως ἐξαίρεται καὶ ἐλάχιστα προβάλλεται ἐνώπιον τῶν πιστῶν, ὡς δημιουργοῦσα ἰδιαίτερας ὅλως δι' αὐτοὺς ὑποχρεώσεις. Εἰς τὴν ἀναπλήρωσιν,

ἀκριβῶς, τοῦ κενοῦ τούτου, εἰς τὴν ὅσον τὸ δυνατόν, δηλ., ζωηροτέραν ἔξαρσιν καὶ εἰς τὴν, κατὰ τὸ ἀνθρωπίνως δυνατόν, ἔμπρακτον ἐπιδιώξιν τῆς ἐν τῇ θρησκευτικῇ ζωῇ τῶν πιστῶν ἐφαρμογῆς τῆς διδασκαλίας ταύτης, εἰς αὐτὴν ἀποβλέπει καὶ αὐτὴν ἐπιδιώκει ἡ ἀναληφθεῖσα ἤδη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μας προσπάθεια πρὸς ἀναζωπύρησιν τῆς Ἑνορίας καὶ ἀναδειξίν της εἰς ζωντανὸν κύτταρον ὄλου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ὄργανισμοῦ.

Ἐπὶ κεφαλῆς, βεβαίως, τῆς ὅλης κινήσεως, κατὰ φυσικὸν λόγον καὶ κατὰ κανονικὸν δικαίωμα καὶ καθῆκον, ἴσταιται ὁ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου, κατεστημένος ἀρμόδιος Ἐφημέριος, δι' οὗς λόγους λεπτομερῶς ἀνεπτύξαμεν εἰς τὸ προαναφερθὲν προηγούμενον ἄρθρον μας. Ἀλλὰ μόνη ἡ πρωτοβουλία τοῦ Ἐφημερίου, χωρὶς καὶ τὴν ἀπαιτουμένην ἐκ μέρους τοῦ ποιμνίου του ἀνταπόκρισιν — ὁσονδήποτε σπουδαία καὶ ἐπιμελής καὶ ἂν εἶναι αὐτὴ ἢ πρωτοβουλία — δὲν θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἔχη ἀποτελεσμα. Δὲν εἶναι, λοιπόν, ἀρκετὸν τὸ ν' ἀποφασίσῃ ὁ Ἐφημέριος νὰ ἐφαρμόσῃ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο ἐξ ὅσων ἀπαιτεῖ μία καλὴ ὀργάνωσις τοῦ ἐνοριακοῦ ἔργου, ἂν θὰ μείνῃ μόνος εἰς τὴν προσπάθειάν του. Καὶ δι' αὐτόν, ἀκριβῶς, τὸν λόγον κάθε τοιούτου εἵδους προσπάθεια δὲν χρειάζεται μόνον προθυμίαν, ἀποφασιστικότητα καὶ ἐπιμέλειαν ἀπὸ μέρους τοῦ ὑπευθύνου Ἐφημερίου, ἀλλὰ ἀπαιτεῖ καὶ σύστημα καὶ μεθοδικότητα, ἄνευ τῶν ὁποίων πολλοὶ κόποι θ' ἀποδειχθοῦν μάταιοι καὶ κενοί. Τὸ σύστημα δὲ καλὴ μεθοδικότης ἐν προκειμένῳ ἀπαιτεῖ εἰς τὴν ἔγκαιρον καὶ συστηματικὴν προπαρασκευὴν καὶ καλλιέργειαν τοῦ ἀπαιτουμένου ἀπαραιτήτου ἐμφύχου ὕλικου, τὸ ὁποῖον θὰ συνεπικουρήσῃ τὰς ἄλλας διαφορὰς καλὰς καὶ ὠφελίμους πρωτοβουλίας τοῦ καλοῦ Ἐφημερίου. Καὶ γενικώτερον μὲν ἀπαιτεῖται, βεβαίως, ἡ ὅσον τὸ δυνατόν πλήρης καὶ σαφὴς διαφώτισις τῆς κοινῆς γνώμης ἐν τῇ Ἑνορίᾳ περὶ τῶν ἐπιδιωκτέων σκοπῶν καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς συμμετοχῆς ὅλων—ἐκάστου κατὰ τὴν ἴδιαν κλήσιν, κλίσιν καὶ ικανότητα—εἰς τὴν χάριν τούτων ἀπαιτουμένην ἐργασίαν. Εἰδικώτερον ὅμως, θὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναζητηθοῦν καὶ νὰ ἐξευρεθοῦν τὰ καταλληλότερα διὰ μίαν συστηματικὴν προπαρασκευὴν πρὸς ἀποτελεσματικὴν συνεργασίαν πρόσωπα μεταξὺ τοῦ πληρώματος τῆς Ἑνορίας. Ἐφ' ὅσον δὲ θὰ εἶναι δυνατόν — ὡς συμβαίνει ἐνιαχοῦ — νὰ ὑπάρχουν πρόσωπα ἔτοιμα ἤδη ἀπὸ ἀπόψεως διαθέσεως καὶ πολλάκις καὶ ἀπὸ ἀπόψεως θρησκευτικῆς καλλιέργειας, εἶναι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον ν' ἀποβλέψῃ ὁ καλὸς Ἐφημέριος εἰς τὴν πλήρη τῶν προσώπων τούτων ἐνημέρωσιν καὶ εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἑνορίας παροχῆς τῶν χρησίμων ὑπηρεσιῶν των. Κατὰ τεκμήριον, βεβαίως, τὰ μέλη τῶν διαφορῶν θρησκευτικῶν

οργανώσεων ἢ ομάδων, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται εἰς διαφόρους Ἑνορίας, πρέπει νὰ εἶναι, κατὰ πρῶτον λόγον, τὰ πρόσωπα αὐτά, ἀπὸ τὰ ὁποῖα, καὶ δικαιοματικῶς, θὰ πρέπει ν' ἀγαμένηται, ὅτι ἔχουν μίαν διὰ τὸ ἔργον τοῦτο καλὴν προδιάθεσιν καὶ κάποιαν οἰανδήποτε καλλιέργειαν καὶ προπαρασκευήν. Καὶ αὐτός, ἀκριβῶς, εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον καὶ ἡ σχετικὴ ἀπόφασις τῆς Σ. Ἱεραρχίας συνιστᾷ καὶ προβλέπει τὴν, κατὰ πρῶτον λόγον, χρησιμοποίησιν τῶν τοιούτων πεφωτισμένων ἐνοριτῶν εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐν τῇ Ἑνορίᾳ ἐκκλησιαστικῆς δράσεως. Ἡ ἐκ μέρους τούτων εὐμενῆς ἀποδοχὴ μιᾶς τοιαύτης προσκλήσεως καὶ ἡ πρόθυμος ὑπ' αὐτῶν παροχὴ τῶν ὑπηρεσιῶν των θὰ πρέπει νὰ θεωρῆται ἐκ τῶν προτέρων ἐξησφαλισμένη. Ἡ, τυχόν, ἀντίθετος ἐκ μέρους τινῶν ἐξ αὐτῶν συμπεριφορὰ θὰ ἐσήμαινεν, ἀπλούστατα, ὅτι δὲν ἔχουν κατανοήσει πλήρως τὰς ὑποχρεώσεις ἐνὸς γνησίως θρησκέοντος ὀρθοδόξου πιστοῦ. Εἰς τὴν περὶ τούτων δὲ ταύτην ἢ ἐκ μέρους τοῦ Ἐφημερίου ἀνάλογος διαφώτισις τόσον τῶν ἰδίων τῶν ἐνδιαφερομένων, ὅσον καὶ τῶν ομάδων, εἰς τὰς ὁποίας οὗτοι θὰ τύχῃ ν' ἀνήκουν, εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητος καὶ ἀναγκαία, διὰ τὴν πρόληψιν ἀδικαιολογητῶν παρεξηγήσεων, ἀφ' ἑνός, καὶ διὰ τὴν ἀξιοποίησιν, ἀφ' ἑτέρου, τῶν ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων, τὰς ὁποίας τὰ πρόσωπα ταῦτα εἶναι δυνατὸν νὰ διαθέτουν καὶ αἱ ὁποῖαι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται ν' ἀγνοηθοῦν καὶ ν' ἀχρηστευθοῦν.

Περὶ τῶν ἀφορῶντων τὴν, ἐν γένει, διαφώτισιν τῆς κοινῆς γνώμης τοῦ πληρώματος τῆς Ἑνορίας καὶ τὴν εἰδικὴν κατάρτισιν καὶ χρησιμοποίησιν τῶν, περὶ ὧν ἀνωτέρω ὁ λόγος, στελεχῶν τῆς ἐνοριακῆς ἐργασίας — τόσον τῶν εἰς ὁργανώσεις ἐντεταγμένων, ὅσον καὶ τῶν λοιπῶν — θὰ γίνῃ ὁ προσήκων λόγος εἰς τὸ προσεχές.

(ΕΚ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ)

«Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν Κυρίῳ ἀξίως περιπατήσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραότητος, μετὰ μακροθυμίας ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, σπονδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης. Ἐν σῶμα καὶ ἐν Πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν εἰς Κύριος, μία πίστις, ἐν βάπτισμα· εἰς Θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων, καὶ ἐν πᾶσιν ὑμῖν. Ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ».

(Ἐφεσ. 4, 1-7)

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ «ΦΙΛΟΘΕΟΝ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΝ»
ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΗ
ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ

Εύκολη είναι ἡ διαστροφή, δύσκολη ἡ διόρθωση.

«Ολόκληρα σαράντα νυκτοήμερα ἔβρεχε κι' ἀπὸ τὴ νεροποντὴ καὶ τὸν κατακλυσμόν, ὅλη ἡ γῆ καταποντίσθηκε, κι' ἀφανίσθηκε κάθε ζωὴ ἐπάνω της» (Γεν. ζ' 12). Πόσος ὅμως καιρὸς ἐχρειάσθηκε, γιὰ νὰ ξανάβρη ἡ γῆ τὴν ἀρχικὴ τῆς μορφή; «Στὰ ἑξακόσια χρόνια τῆς ζωῆς τοῦ Νῶε καὶ στίς 27 τοῦ δεύτερου μῆνα, ἔσπασαν ὅλες οἱ πηγές τῆς ἀβύσσου κι' ἀνοίχθηκαν οἱ καταρράκτες τ' οὐρανοῦ» (Γεν. ζ' 11). Καὶ συνεχίζει: «Στὸ ἑξακόσια ἕνα τῆς ζωῆς του καὶ στίς 27 τοῦ δεύτερου μῆνα, ἐστέγνωσεν ἡ Γῆ» (Γεν. η' 13,14). Ὡστε γιὰ ν' ἀποκατασταθῆ στὴν πρότερή της κατάστασις ἡ Γῆ, χρειάσθηκεν ἕνας ὀλόκληρος χρόνος. Πόσος ὅμως ἄραγε καιρὸς νὰ χρειάσθηκε, γιὰ νὰ ξαναφθάσῃ πάλι τὸ ἀνθρώπινο Γένος στὸν πληθυσμὸ πού ὑπῆρχε, προτοῦ νὰ γίνῃ ὁ Κατακλυσμός;

Ἀπὸ τὸ παγκόσμιον αὐτὸ γεγονός πρέπει ν' ἀντιληφθῆς, ἀδελφέ μου, τί συμβαίνει, ἐξ αἰτίας ἀπὸ τίς ἁμαρτίες μας, καὶ σ' ἐσένα, πού εἶσαι ἕνας μικρόκοσμος. Μέσα σὲ λίγο χρονικὸ διάστημα σὲ καταποντίζει κι' ἐσένα ὁ κατακλυσμός τῆς ἁμαρτίας· κι' ἀφανίζει ὅλως διόλου ἀπὸ τὴν ψυχὴ σου κάθε ἔχνος ἀρετῆς, πού σ' ἐστόλιζε. Γιὰ νὰ διορθωθῆς ὅμως κατόπιν ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀναπάντεχη καὶ μεγάλη καταστροφή, καὶ γιὰ νὰ ξανάρθῆς, μὲ τὴ μετάνοια, στὴν προηγουμένη σου κατάστασις, χρειάζεται— ἄλλοίμονον— πάρα πολὺς καιρός. Καὶ πόσοι κόποι! Καὶ πόσοι ἀγῶνες!

Αὐτὴ εἶναι ἡ φυσικὴ τάξι τῶν πραγμάτων. Μιὰ

ἀρρώστια δὲν γιαιτρεύεται, μὲ τὴν ἴδιαν εὐκολία ποῦ ἔρχεται. Καὶ ἡ θολὴ κατεβασιὰ τῶν παθῶν δὲν ἀποτραβιέται τόσον εὐκολα ἀπὸ τὴν ψυχὴ, μ' ὅσην εὐκολία τὴν πλημμυρίζει. Ἀλλὰ τρέχει σὰν ποτάμι. Τὴν σκεπάζει σὰν κῦμα· τὴν θαλασσώνει· τὴν καταποντίζει. Ἀποσύρεται ὁμως ἀργά, ρανίδα πρὸς ρανίδα καὶ σταγόνα πρὸς σταγόνα.

Δὲν εἶναι ἰσόχρονη ἡ παλίρροια αὐτῆ· ἀλλὰ ἡ ἀμπώτιδα καὶ τὸ ξαναγύρισμα τῶν νερῶν συναντᾶ πολλά καὶ μεγάλα ἐμπόδια. Ἡ πεῖρα μᾶς τὸ ἐπιβεβαιώνει αὐτό, χωρὶς νὰ μᾶς ἀφήνῃ καμμιάν ἀμφιβολίαν. Ὁ ἀμαρτωλὸς δὲν ἔμπορεῖ νὰ διορθωθῆ, μὲ τὴν ἴδιαν εὐκολία καὶ γρηγοράδα, ποῦ μπορεῖ νὰ διαφθαρή ἕνας τίμιος ἄνθρωπος!

**Ἡ θεληματικὴ μέθη εἶναι ἀσυγχώρητη
καὶ εἶναι γύμνωσις τῆς ψυχῆς.**

«Ἦπιεν ὁ Νῶε κρασί, κι' ἐμέθυσε κι' ἐξεγυμνώθηκε μέσα στὸ σπίτι του» (Γεν. θ' 21). Ἡ μέθη αὐτῆ τοῦ Νῶε δὲν ἐλογαριάσθηκε σὰν ἕνα πρᾶγμα πολὺ ἀξιοκατάκριτο. Γιατὶ ὁ Νῶε δὲν ἤξερε τὴ δύναμη τοῦ πιοτοῦ· καὶ δὲν μποροῦσε φυσικὰ νὰ προβλέψῃ καὶ τὸ ἀποτέλεσμα. Πρῶτος αὐτὸς ἀνακάλυψε τὴ χρῆση τοῦ κρασιοῦ κι' αὐτὸς ἐπρωτοδοκίμασε καὶ τὴν κατάχρηση. Κι' ὅπως λέει, πρὸς περάσπισή του ὁ Θεοδώρητος, «τὸ πάθημά του ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς ἀπειρίας του κι' ὄχι τῆς ἀκρασίας του».

Αὐτοῦ τοῦ εἴδους ὁμως ἡ ἀναλογία δὲν ἔχει καμμιάν ἀπολύτως θέση, γι' αὐτοὺς ποῦ εἶναι μέθυσοι, ἔπειτα ἀπὸ τὸν Νῶε. Ἐκεῖνος ἐμέθυσε ἀθέλγητά του. Αὐτοὶ ὁμως τρέχουνε θεληματικὰ τους πίσω ἀπὸ τὴ μέθη. Αὐτὸς ἐξεγυμνώθηκε, δίχως νὰ τὸ θέλῃ κι' ἐπάνω στὸ μεθύσι του. Αὐτῶν ὁμως ἡ ἀναίδεια εἶναι προαιρετική. Τοῦ Νῶε ἀκόμη τὸ λάθος εἶναι καὶ κατὰ τοῦτο ἀκόμα

ἐλαφρότερο, ἐπειδὴ ἐμέθυσε μέσα στὸ σπίτι του. Αὐτοὶ ὅμως εἶναι ἀναίσχυντοι. Καὶ δὲν ἔχει ὄριο ἢ ἀδιαντροπιά τους. Ἐπειδὴ θέλουνε καὶ πίνουνε· καὶ καταμεθοῦνε. Καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς πίνουν, γιὰ νὰ μεθύσουν. Καὶ πίνουν, ὄχι μόνο μέσα στὰ σπίτια τους. Ἀλλὰ φανερά καὶ ἀδιάντροπα καὶ σὲ ξένα σπίτια, καὶ σὲ πανηγύρια, καὶ σὲ πάνδημες συγκεντρώσεις· καὶ στοὺς δρόμους· καὶ στὰ τρίστρατα· καὶ στὶς πλατεῖες καὶ παντοῦ, δίχως νὰ ντρέπωνται διόλου.

Τί εἶπα; δὲν ντρέπονται; Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς τὸ θεωροῦνε κατόρθωμά τους καὶ καύχημά τους! καὶ θριαμβολογοῦνε γι' αὐτὸ! καὶ δὲν ἀφήνουν ἀπρέπεια κι' ἀσχημοσύνη, πού νὰ μὴν τῆ διαπράξουνε. Καὶ τὸ ξεγύμνωμά τους, οὔτε τὸ ὑπολογίζουνε καθόλου. Κι' ὅμως ὁ Νῶε, τόσο πολὺ ἐστενοχωρέθηκε γι' αὐτό, ὥστε τὸν ἔγγονό του τὸν Χάμ πού τὸ ἐκοινολόγησε, ἐθύμωσε καὶ τὸν καταράσθηκε.

«Ἐμέθυσε κι' ἐγυμνώθηκε» (Γεν. θ' 21). Σωματικὸ ἦτανε τὸ ξεγύμνωμα αὐτὸ τοῦ Νῶε. Ἡ πραγματικότητα ὅμως εἶναι, πὼς ὅταν μεθύσῃ ὁ ἄνθρωπος, κι' ἂν δὲν ξεγυμνωθῇ σωματικά, ξεγυμνώνεται ἠθικὰ καὶ στὴν ψυχὴ του. Καὶ αὐτὸ βέβαια θέλει νὰ εἰπῆ καὶ ἡ παλαιὰ παροιμία «πὼς ἀπὸ τὸν μεθυσμένο μαθαίνει κανεὶς τὴν ἀλήθεια». Ἐπειδὴ τὸ κρασί πού πίνεται ἀνέροτο βράζει μέσα στὸ στομάχι· καὶ οἱ ἀτμοὶ θολώνουνε τὰ μάτια τοῦ λογισμοῦ· κι' ἔτσι φανερώνει καὶ τίς ἀπόκρυφες ἐπιθυμίες τῆς ψυχῆς· κι' ὅλα τὰ ἐλαττώματα· καὶ τὰ πάθη ἀκόμα ἐκεῖνα, πού κάθε νηφάλιος ἄνθρωπος φροντίζει καὶ γνοιάζεται νὰ τὰ κρύβῃ στὰ ἐσώτατα βάθη τῆς ψυχῆς του. Καὶ ὁ μὲν ἀρχαῖος Σοφὸς ἔλεγε «πὼς τὸ κρασί ἀνακατώνεται μὲ τὴν κράση τοῦ καθενὸς πού τὸ πίνει». Τὸ σωστὸ ὅμως εἶναι νὰ εἰπῆ κανεὶς· πὼς ὅποιος παραπίνει, φανερώνει τὸ χαρακτῆρα του, καὶ δείχνει τὸν ἐσωτερικό του ἄνθρωπο ὀλόγυμνο· «Ἐμέθυσε, κι' ἐγυμνώθηκε».

Οί Γονεῖς τιμωροῦνται στὰ παιδιὰ τους.

«Καταραμένος ἄς εἶναι ὁ Χαναάν» (Γεν. θ' 25). Ὁ Χάμ, ὁ πατέρας, ἔκανε τὸ λάθος, κι' ἐτιμωρήθηκε ὁ Χαναάν, τὸ παιδί του. Ὁ Ὀριγένης ἔλυσε τὴν ἀπορίαν αὐτή, μὲ τὴν ἐξήγηση, ὅτι κατὰ τὴν παράδοση, ὁ Χαναάν πρωτοεῖδε τὸ ξεγύμνωμα τοῦ παπποῦ του· κι' ἔτρεξε ἀμέσως καὶ τὸ εἶπε στὸν πατέρα τὸν Χάμ. Κι' αὐτός, ἀντὶ νὰ τὸν μαλλώσῃ γιὰ τὴν αὐθάδεια τοῦ αὐτῆν, ἐπῆγε καὶ διηγήθηκε τὸ ξεγύμνωμα τοῦ πατέρα τους καὶ στ' ἄλλα τ' ἀδελφία του· ἐνῶ τὸ χρέος τοῦ ἦτανε, νὰ ἀποσιωπήσῃ τὸ πρᾶγμα.

Καὶ γιὰ νὰ στηρίξῃ τὴν ἐρμηνεία πού δίνει καὶ τὴν ἀλήθεια τῆς Παράδοσης, ἐπικαλεῖται τὴν Ἱερὰ Γραφή, πού λέει, ὅτι «ὁ Νῶε ἔμαθε τὰ καμώματα τοῦ μικρότερου παιδιοῦ του» (Γεν. θ', 24). Κι' ἐπειδὴ ὁ Χάμ ἦτανε τὸ δευτερότοκο παιδί του, καὶ κατόπιν ἀπὸ αὐτὸν ἐγεννήθηκεν ὁ Ἰάφεθ, βγαίνει τὸ συμπέρασμα, πῶς, μὲ τὴν ἔκφραση «νεώτερο, παιδί» ἐννοεῖται ἐκεῖ ὁ ἔγγονος τοῦ Νῶε, ὁ Χαναάν· ὅπως συνηθίζεται στὴν γλῶσσα τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς, καὶ συχνὰ μὲ τὴν λέξη παιδιὰ ἐννοοῦνται οἱ ἀπόγονοι.

Ἐμεῖς ὅμως θὰ παρατρέξωμε τὴν ἐξήγησην αὐτὴ καθὼς κι' ὅ,τιδήποτε ἄλλο πιὸ δυσκολοεξήγητο καὶ πιὸ βαθὺ ἐπρόσθεσαν οἱ διάφοροι ἐρμηνευτές· καὶ θὰ προσέξωμε, κι' ὡς πρὸς τὸ σημεῖο αὐτό, τὰ ἠθικὰ συμπεράσματα πού προκύπτουνε. Ἄλλως τε, ἀπὸ τὴν ἀρχή, αὐτὸ ἐβάλαμε σὰν κύριο σκοπὸ τοῦ φτωχοῦ μας αὐτοῦ ἔργου. Συμφωνοῦμε λοιπὸν μὲ τὸ Θεοδώρητο πού λέει «Ἐπειδὴ τὸ παιδί ἔδειξε πρὸς τὸν πατέρα του κακὴ συμπεριφορά, ἐτιμωρήθηκε μὲ τὴν κατάρα πρὸς τὸ δικό του παιδί». Κατὰ παρόμοιο τρόπο τὸ ἐξηγεῖ καὶ ὁ Διόδωρος· «Ἐπειδὴ ὁ Χάμ ἀμάρτησε πρὸς τὸν πατέρα του, ἐτιμωρήθηκε μὲ τὸ παιδί του». Κι' ὁ Γεννάδιος ἐπίσης τὸ ἴδιο λέει «Τὸν Χαναάν ἐκαταρά-

Προσκύνημα στο Φανάρι

**ΤΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΑΙΣΘΗΜΑ ΤΩΝ ΑΠΟΔΗΜΩΝ
ΕΚΔΗΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ ΤΗΣ ΦΥΛΗΣ**

Η ΘΕΜΕΛΙΩΣΙΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ

Πῶς ἀπεκρούσθη μία εἰσφορά τοῦ Χίτλερ

Τὸ Φανάρι ἀπετέλεσε καὶ ἐφέτος τὸ συγκινητικὸ προσκύνημα εὐλαβῶν ὀρθοδόξων ἀποδημῶν. Ὁμογενεῖς ἀπὸ τὴν μεγάλην ἀμερικανικὴν δημοκρατίαν διέσχισαν τὸν Ἀτλαντικὸν μὲ τὸν πνευματικὸν ἀρχηγὸν τῶν ἐπὶ κεφαλῆς, διὰ νὰ διατρανώσουν καὶ πάλιν τὸ ἀφθαρτὸ θρησκευτικὸν τοῦς αἶσθημα καὶ νὰ δώσουν δεῖγμα τῆς ἀφοσιώσεώς τοὺς πρὸς τὴν κορυφὴν τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Νοσταλγοὶ τῆς ἰδιαίτερης ἐλεύθερης ἑλληνικῆς πατρίδος τῶν, συνεδύασαν τὴν πατριωτικὴν τῶν αὐτῆν νοσταλγίαν μὲ τὴν εὐλαβίαν καὶ τὴν πίστιν τῶν πρὸς τὴν θρησκείαν. Ἀπέδειξαν, ὅτι εἰς τὸ πέρασμα τῶν χρόνων τίποτε δὲν μετεβλήθη ἀπὸ τίς ἀρχές καὶ τίς παραδόσεις τοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἡ θρησκεία καὶ ἡ πατρις στάθηκαν πάντοτε τὰ δύο φωτεινὰ σύμβολα ποὺ κατηύγασαν τὴν φυλὴν ὅπουδῆποτε καὶ ἂν εὐρίσκεται αὐτὴ διασκορπισμένη. Τὸ καινούργιο πνεῦμα καὶ οἱ σύγχρονες θεωρίαι ποὺ ἀπεμάκρυναν κατὰ μέγα μέρος τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ μακραιῶνες ἀρχές τοῦ καὶ ἀπὸ ψυχικοῦς τοῦ κόσμου, δημιουργημένους καὶ σφυρηλατημένους ἐπάνω σὲ ἠθικὰς ἀρχές καὶ σὲ παραδό-

---

σθηκεν ὁ Νῶε κι' ὄχι τὸν Χάμ, Ἐπειδὴ αὐτὸ εἶναι τὸ δίκαιο. Νὰ τιμωριέται ὁ Πατέρας στὸ παιδί του». Ναί! Ὁ Χάμ, ὁ πατέρας, ἔπεσε στὸ λάθος. Κι' ἐτιμωρήθηκε τὸ παιδί του, ὁ Χαναάν. Κι' ἔτσι, ὁ πατέρας τιμωριέται στὸ παιδί του, ἐπειδὴ κι' ὁ ἴδιος ἐστάθηκεν κακὸ παιδί πρὸς τὸν πατέρα του.

Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ εὐτυχῆσῃ ἓνας πατέρας σὰ παιδιά του, ὅταν ὁ ἴδιος ἐφέρθηκεν ὑβριστικὰ καὶ μὲ αὐθάδεια σ' αὐτοὺς ποὺ τὸν ἐγέννησαν;

Μετὰφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

σεις ίερές, δέν ἴσχυσαν νά κλονίσουν τήν ἑλληνικήν ψυχὴν καὶ τήν ἑλληνικήν ιδέαν ἀπὸ τῆς ἰδικῆς τους ἀρχῆς. Τὸ θρησκευτικὸ αἶσθημα στάθηκε πάντοτε φωτεινὸς φάρος καὶ συμπαραστάτης ἀχώριστος τοῦ Ἕλληνοσ. Οἱ ἀπόδημοι, ποὺ ἀφίουν τοὺς βωμοὺς καὶ τῆς ἐστῆς τους γιὰ νά νά δημιουργήσουν σὲ χῶρες ἀλαργινῆς μιὰ καλλίτερη ζωὴ, «κουβαλοῦν» μαζί τους, σὰν καινούργιους ἐφεστῆς θεοὺς, τὴν ἀνάμνησι κάποιας ἐκκλησίας τους. Τὸ μικρὸ ἐκκλησάκι τοῦ χωριοῦ καὶ ἡ ἐκκλησία τῆς κωμοπόλεως καὶ ἡ μεγαλύτερη ἐκκλησία τῆς γενέτειρας πόλεως των ἀπλώνουν τὰ βάρθρα τους ἐπάνω στὰ ὁποῖα θεμελιώνεται ἡ ἑλληνικὴ ζωὴ καὶ ἡ ἑλληνικὴ οἰκογένεια στὴν ἀπομακρυσμένη ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ξενητεία. Ὁ χριστιανικὸς θρησκευτικὸς παλμὸς συνενώνει ὅλη τὴ σκορπισμένη φυλὴ καὶ ἀνάβει αὐτὸς τὴν λαμπάδα, κάτω ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἀκτινοβολεῖ ἡ ἱστορία, ἡ παράδοσι καὶ τὸ πνεῦμα τῆς φυλῆς. Τὸ Φανάρι ὡς κέντρο τῆς Ὁρθοδοξίας μὲ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο στάθηκε στὸ πέρασμα τῶν αἰῶνων ὡς ὁ ἱστορικὸς χριστιανικὸς θρῦλος. Καὶ γύρω ἀπὸ τὸν θρῦλο αὐτὸν δέν ἔπαυσε νά φτερουγίζη πάντοτε ἡ ὀρθόδοξη σκέψι. Ἐνας θρησκευτικὸς Παρθενῶνας μὲ καταυαστικὴ ἀκτινοβολία σὲ κάθε ὀρθόδοξη ἑλληνικὴ ψυχῇ. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ περιπέτειές τους δέν ἔπαυσαν νά κλονίζου τὴν ψυχὴ ὅλων τῶν ἑλλήνων, ὅπουδῆποτε καὶ ἂν εἶναι διασκορπισμένοι.

***

Τὸ ἐφετεινὸ προσκύνημα ἂν καὶ ἦταν μιὰ ἐκδήλωσις τῆς εὐλαβείας καὶ τῆς προσηλώσεως τῶν ἀποδήμων ὁμογενῶν πρὸς τὴν μεγάλη Ἐκκλησία τοῦ Φαναριοῦ, εἶχε καὶ κάποιον θετικώτερον καὶ συγκινητικώτερον περιεχόμενον. Ἡ συμβολικὴ ἔστω θεμελίωσις ἐπάνω στὰ ἐρείπια τοῦ παλαιοῦ πατριαρχικοῦ κτιρίου τοῦ νέου, ποὺ θὰ ἀνεγερθῆ μὲ τὴν εἰσφορὰ τῶν ὁμογενῶν τῆς Ἀμερικῆς, στάθηκε ὡς ἕνας μεγάλος σταθμὸς τῆς ἀφοσιώσεως τοῦ ἀποδήμου ἑλληνισμοῦ πρὸς τὸ κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας. Οἱ μεμονωμένες εἰσφορῆς γιὰ μιὰ ἐκκλησία ἑνὸς μικροῦ χωριοῦ ἢ καὶ γιὰ τὴν δημιουργία ἑνὸς εὐεργετικοῦ ἰδρύματος σὲ μιὰ μικρὴ κωμόπολι εὐρίσκουν τὴν πανηγυρικὴ τους ἐπισφράγισι μὲ τὴν ἡγεμονικὴ εἰσφορὰ ὀλοκλήρου ἑνὸς τμήματος τῆς φυλῆς, τῶν ἀποδήμων ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς, γιὰ τὴν ἀνέγερσι

ένος μεγάλου πατριαρχικοῦ κτιρίου. Ἀντίθετα πρὸς τὸ κτιριακὰ συγκροτήματα ἄλλοδοξῶν ἐκκλησιῶν καὶ συγκεκριμένα τοῦ Βατικανοῦ, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὑπῆρξε πάντοτε ὡς κτίριον δυσανάλογο πρὸς τὴν ἱστορία καὶ τὴν θέσιν του. Ἡ μορφή του εἶχε πάντοτε τὴν ἔκφρασι μιᾶς ἀπλῆς οἰκοδομῆς, μετὰ ἴχνη κάποιου πένθους, πού ἐσυμβόλιζε ἀσφαλῶς καὶ τὸ πένθος ὀλόκληρου ἑνὸς ἀλύτρωτου γένους. Πίσω ὅμως ἀπὸ τὴν ταπεινὴ καὶ θλιμμένη μορφή του δὲν ἔπαυσε νὰ γράφεται πάντοτε μιὰ ἱστορία μεγαλειώδης. Γι' αὐτὸ καὶ ὑπῆρξεν ὁμόθυμη ἢ ἐκδήλωσι τοῦ ὀρθόδοξου κόσμου, ὅπως καὶ τὸ νέο κτίριο μὴ ἀνεγερθῆ μακριὰ ἀπὸ τὸ Φανάρι, ἀλλὰ θεμελιωθῆ ἐπάνω στὰ ἑρείπια πού συνεσώρευσε μιὰ πυρκαϊὰ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου. Διότι παρὰ τὸν καινούργιο οἰκοδομικὸν τοῦ ρυθμοῦ τὸ νέο Πατριαρχικὸν κτίριο δὲν θὰ παύσῃ νὰ ὑπενθυμίζῃ τὴν μορφήν καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ παλαιοῦ κτιρίου καὶ θὰ συγκινῆ βαθύτατα μετὰ τὴν γειτονιὰ ἄλλων κτισμάτων, πού διεσώθησαν καὶ ἀπὸ τὴν καταστρεπτικὴν πυρκαϊὰν καὶ μετὰ τὴν ζωηρὴν ἀνάμνησιν πλήθους γεγονότων πού θὰ ὑπενθυμίζῃ ἢ ἀτμόσφαιρα τοῦ νέου κτιρίου, ἢ καθαγιασμένη μετὰ τὴν ἱστορίαν του.

***

Πόσα ὑψηλὰ πρόσωπα δὲν προσῆλθαν εὐλαβικοὶ ἐπισκέπτες—προσκυνητὲς στοῦ παλαιοῦ, ἐξαφανισμένου πλέον σχεδὸν ἀπὸ τὴν πύρινην μανίαν, πατριαρχικὸν κτίριο. Βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες ὀρθόδοξοι καὶ ξένοι περιπλανήθηκαν στοὺς σκοτεινοὺς σχεδὸν διαδρόμους καὶ Πατριάρχες διαπρεπεῖς εὐλόγησαν τὰ πλήθη ἀπὸ τὴν στενὴν σιδερένιαν σκάλα, πού ὠδηγοῦσε εἰς τὴν ἱστορικὴν αἴθουσαν τῆς Παναγίας καὶ σὲ ἄλλα διαμερίσματα μοναστηριακὰ τοῦ πατριαρχικοῦ κτιρίου. Αὐτὸ τὸ ταπεινὸν ὡς καὶ τὸσον εἰς μορφήν παλιὸν πατριαρχικὸν κτίριο, ἀσχετῶς μετὰ τὴν μεγάλην ἱστορίαν του, εἶχε μιὰ ἰδιόρρυθμην συμπαθητικὴν ἔκφρασιν. Τὸ γεγονός ὅτι ἡ ζωὴ του ἦταν συνυφασμένη μετὰ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν Πατριαρχείων, ὡς ἔθνικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ κέντρου τῆς ὀρθοδοξίας, εἶχε περιβάλει αὐτὸ μετὰ ἕνα ἰδικὸν του φωτοστέφανον. Καὶ γι' αὐτὸ ἡ καταστροφὴ του ἐδημιούργησε μιὰ ξεχωριστὴν θλίψιν ὡς ἀπώλεια μιᾶς ἱστορικῆς ἐκφράσεως. Ὁ γερμανὸς δικτάτωρ πού εἶχε πληροφωρηθῆ τὸ πλῆγμα πού ἐδοκίμασε ἢ ὁμογέ-

νεια τῆς Πόλης με τὴν ἀποτέφρωσι τοῦ κτιρίου, διεμήνυσε, ὅτι ἡ κυβερνήσις του ἦταν πρόθυμη νὰ ἀνεγείρῃ με ἑξοδὰ τῆς ἓνα καινούργιο κτίριο, ἀνάλογο πρὸς τὴν θρησκευτικὴν σημασίαν τοῦ μεγάλου κέντρου τοῦ Φαναρίου. Ὁ συνετὸς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βενιαμὴν ἠύχα-ρίστησε τὸν ἀπεσταλμένον γερμανὸν στρατηγὸν διὰ τὴν χειρονομίαν τοῦ «Φύρερ» του, ἀπέκρουσε ὅμως κατὰ τὸν πλέον διπλωματικὸν τρόπον τὴν προσφορὰ αὐτὴν, δηλώσας ὅτι δὲν νομίζει εὐθετο τὴν ἐν καιρῷ πολέμου στιγμήν γιὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ νέου Πατριαρχικοῦ κτιρίου. Ὑπῆρξε συνετὸς ἀλλὰ καὶ ὄραματιστὴς ὁ Πατριάρχης Βενιαμὴν, προβλέπων ὅτι ἡ ἀνέγερσις τοῦ νέου κτιρίου θὰ ἐπραγματοποιήτο ἀπὸ τὴν εὐλάβειαν καὶ τὴν γενναίαν χειρονομίαν ὀρθοδόξων ἐλλήνων. Καὶ ἐδικαιώθη εἰς τὴν πρόβλεψίν του αὐτὴν. Ἡ πρόθυμος ἐκδήλωσις τῶν ἀποδήμων ἐλλήνων τῆς Ἀμερικῆς τὸν ἐδικαίωσεν ἀπολύτως. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ ἐφετεινὸν προσκύνημά τους στὸ Φανάρι καὶ ἡ ἐκδήλωσις τῆς εὐλαβείας των με τὸ θετικὸ περιεχόμενον τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ νέου πατριαρχικοῦ κτιρίου δαπάναις αὐτῶν, ἔχαι-ρετίσθη ὡς σημαντικὴ ἐκδήλωσις τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἀφοσιώσεως πρὸς τὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν.

Ἡ συμβολικὴ ἔστω θεμελίωσις τοῦ νέου αὐτοῦ κτιρίου τοῦ Φαναρίου ἀκούσθη με βαθεῖα συγκίνησι.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΗΛΕΙΑΔΗΣ

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι δύνανται νὰ ἀπευθύνουν πρὸς τὸν «Ἐφημέριον» ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις εἰς αὐτοὺς θὰ δίδονται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας, εἴτε εἰς ἄλλην εἰδικὴν σελίδα.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

Τοῦ Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου.

Μιά νύχτα πού ὁ ἅγιος Βενέδικτος στεκότανε μπροστά ἀπὸ τὴν πορτοπούλα τοῦ κελλιοῦ του καὶ παρακαλοῦσε τὸν παντοδύναμο Θεὸ νὰ τὸν βοηθῇ στὸν ἀγῶνά του, ἐσήκωσε τὰ μάτια του ψηλά, καὶ εἶδε νὰ πλημμυρίζη ὁ οὐρανὸς ἀπὸ μιὰ τέτοια φωτοχυσία, πού ὅλο τὸ σκοτάδι τῆς νύχτας διαλύθηκε. Καὶ τόσο πολὺ ἐφωτίσθηκεν ὁ ἀγέρας περίγυρα, πού ἐλαμπάδισε κι' ἔφεξε περισσότερο, παρὰ νάτανε ἡμέρα. Κι' ὅπως κατόπιν διηγήθηκεν ὁ ὄσιος, τὴ στιγμὴ τῆς ὀπτασίας ἐκείνης τὴν ἀκολούθησε κι' ἄλλο θαῦμα, γεμάτο ἀπὸ μυστήριον.

—Γιατὶ εἶδα—λέγει— νὰ φανερώνηται μπροστά μου ὁ κόσμος ὅλος, σὰν νάχε τάχα συγκεντρωθῆ κάτω ἀπὸ μιὰν ἀκτῖνα τοῦ Ἡλίου. Κι' ἐνῶ ἤμουνα προσηλωμένος σ' αὐτὴ τὴ λαμπράδα τ' οὐρανοῦ, εἶδα τὴν ἁγία ψυχὴ τοῦ Δεσπότη τῆς Κάπουας Γερμανοῦ, πού σὰν νάτανε τάχα κλεισμένη σὲ μιὰν ὀλόφλογη σφαῖρα, τὴν ἀνεβάζανε Ἄγγελοι στὸν οὐρανό.

Τὴν ἄλλην ἡμέρα λοιπὸν ὁ ἅγιος αὐτὸς ἄνθρωπος ἔστειλε κάποιους δικούς του στὴν Κάπουα, κι' ἔμαθε, πὼς ἐκείνη ἀκριβῶς τὴν στιγμὴ πού εἶδε τὴν ψυχὴ του ν' ἀνεβαίνει στὸν οὐρανό, ἐσημειώθηκε καὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς τοῦ ἁγίου Γερμανοῦ.

Πέ τ ρ ο ς. Καὶ πὼς μπορεῖ ,προτοῦ νὰ γίνη ἡ Δεύτερη Παρουσία καὶ ἡ κοινὴ Ἀνάσταση, νὰ βρεθῆ συγκεντρωμένους ὅλος ὁ Κόσμος κάτω ἀπὸ μιὰν ἀκτῖνα τοῦ Ἡλίου; ἢ πὼς εἶναι δυνατὸ νὰ χωρέση ὀλάκαιρη ἡ Πλάση μέσα στὴ ματιὰ ἑνὸς ἀνθρώπου;

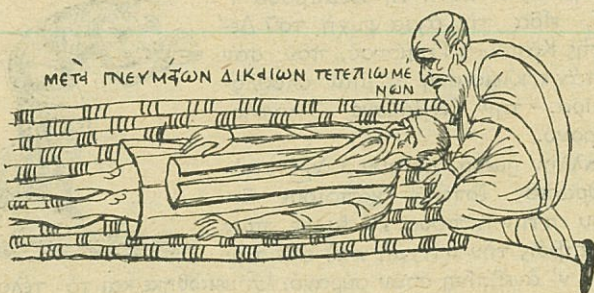
Γ ρ η γ ὀ ρ ι ο ς. Νὰ προσέχης, Πέτρο, πολὺ καὶ νάχης πεποίθησιν σ' ὅ,τι λέω. Στὸν ἄνθρωπο πού καταξιώνεται νὰ βλέπη τὸν Δημιουργὸ τοῦ παντός, ὅλος ὁ Κόσμος στενεύει μπροστά του. Γιατὶ αὐτὴ ἡ ἔλλαμψή του ἀπὸ τὸ θεῖο φῶς ἀπλώνεται μέσα στὸ νοῦ του. Καὶ τόσο πολὺ πλαταίνει τὸ πνεῦμά του καὶ τόσο ἐπεκτείνεται, πού γίνε-ται ἀνώτερος καὶ στέκει ψηλότερα ἀπὸ τὸν Κόσμον ὅλον. Κι' ὅταν φθάσῃ στὸ σημεῖο αὐτό, καὶ βλέπει τὸν ἑαυτό του πὼς τόσο πολὺ ἐπλάτυνε, αἰσθάνεται τότε πόσο μικρὰ ἦτανε ὅλα ἐκεῖνα, πού δὲν

μπορούσε νὰ τὰ περιλάβῃ καὶ νὰ τὰ ἰδῇ μέσα στὴν ταπεινὴ χωματένια του ὑπαρξῆ.

Γιατὶ λοιπὸν θαυμάζεις, ἂν αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ποὺ ζοῦσε μέσα στοῦ φῶς τοῦ Θεοῦ καὶ ποὺ τὸν εἶχε τὸ φῶς αὐτὸ τόσο πολὺ ἀνυψώσει καὶ τόσο πολὺ πλατύνει, μπόρεσε νὰ ἰδῇ τὸν κόσμον ὅλο σὰν νὰ συγκεντρώθηκεν ὁλόκληρος ἐμπρὸς του; Κι' ὄχι βέβαια, πὼς ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ μαζί σταθήκανε παραταγμένοι μπροστὰ του· ἀλλὰ ἐπειδὴ ὁ νοῦς του συνεπάρθηκε πρὸς τὸ Θεὸ ἀπὸ τὸ νοερὸ ἐκεῖνο φῶς κι' ἐπλάτυνε πολὺ· κι' ἔτσι, μέσα στοῦ φῶς ἐκεῖνο, εὐκόλα εἶδε τὴ θεωρίαν ἐκείνη. Γιατὶ κάθε πλᾶσμα καὶ κάθε ὑπαρξῆ ζῆ μέσα στοῦ Θεοῦ καὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἀγία του σκέπη. Μαζὶ λοιπὸν μὲ τὸ φῶς ποὺ ἄστραψε στὰ μάτια του τὰ ἐξωτερικά, κι' ἓνα ἄλλο φῶς ἐσωτερικὸ ἄστραψε στὴν ἐσώτατην αἴσθησή του καὶ στὰ πνευματικὰ του μάτια. Καὶ μ' αὐτό, εἶναι φανερό, πὼς καὶ ἡ ψυχὴ ὑψώθηκε ὡς τοὺς ἑβδομοὺς οὐρανοὺς κι' ἐφανήκανε ὅσον εἶναι περιορισμένα καὶ στενά. τὰ κατώτερα μέρη,

Πέτρος Συμφωνῶ.

Στὸ Γεροντικὸ.

Διηγῆθηκε ὁ ἄββᾶς Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος·

—Κάποτε ποὺ ἐπερπατοῦσα μέσα στὴν ἐρημίᾳ, βρῆκα μιὰ νεκροκεφαλὴ πεσμένη κατάχαμα. Κι' ὅταν τὴν ἐσκούντησα μὲ τὸ βάγινο ραβδί μου, ἄκουσα νὰ βγαίνει ἀπ' αὐτὴν φωνή. Καὶ τῆς εἶπα—Ποιὰ εἶσαι τοῦ λόγου σου; Καὶ μ' ἀπάντησε—Ἐγὼ ἤμουνα Ἀρχιερεὺς τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τῶν Ἑλλήνων ποὺ ἀπομείνανε στὸν τόπον αὐτόν. Καὶ σὺ εἶσαι ὁ Μακάριος ὁ πνευματοφόρος. Νὰ ξέρης λοιπὸν, πὼς κάθε φορὰ ποὺ σπλαγχνίζεσαι τοὺς κολασμένους καὶ ποὺ κάνεις προσευχὴ γι' αὐτούς, ἀνακουφίζονται λιγάκι.

Κι' ἀρώτησεν ὁ Γέροντας—Τί λογῆς εἶναι ἡ ἀνακούφισή τους;

και ποια ειναι η ποινη τους; Κι' ἀποκρίθηκεν ἡ νεκροκεφαλὴ— Ὅση εἶναι ἡ ἀπόστασις τ' οὐρανοῦ ἀπὸ τῆ γῆ, τόσο ψηλὸς εἶναι και οἱ φλόγες τῆς φωτιᾶς ποὺ καίει ἀπὸ κάτω μας, και ποὺ μέσα της στεκόμαστε ὀρθοὶ και μᾶς σκεπάζει σύγκορμος, ἀπὸ τὰ πόδια ὡς τὸ κεφάλι, χωρὶς νὰ μπορῆ νὰ κυττάξῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον κατὰ πρόσωπον. Ἀλλὰ ἡ ὄψις τοῦ καθενὸς εἶναι κολλημένη ἐπάνω στὴν πλάτη τοῦ ἄλλου. Ὅταν λοιπὸν ἐσὺ δεηθῆς γιὰ μᾶς, μπορούμε τότε νὰ βλέπουμε κάπως ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου τοῦ τὸ πρόσωπο. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀνακούφισή μας.

Κι' ὁ Γέροντας, σὰν τᾶκουσεν, ἐβαρυστέναξε κι' ἔκλαψε λέγοντας—Μαύρη εἶναι ἡ ἡμέρα, ποὺ γενιέται ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος! Κάλιο του θάτανε νὰ μὴ γεννιότανε, ὅπως εἶπεν ὁ Κύριος στὸν Ἰούδα.

Ξαναρώτησεν ὁ Γέροντας τὴ νεκροκεφαλὴ—Υπάρχει κι' ἄλλο βασανιστήριον χειρότερον ἀπ' αὐτό; Κι' ἀποκρίθηκε αὐτὴ—Ναί, ὑπάρχει, πιὸ κάτω ἀκόμη, και μιὰ ἄλλη Κόλασις, ποὺ εἶναι ἀκόμη φοβερώτερη. Καὶ τὸν ἀρώτησεν ὁ Γέροντας—Και ποιοὶ βρίσκονται μέσα σ' αὐτή; Καὶ τοῦ ἀποκρίθηκε—Γιὰ μᾶς ὑπάρχει και λίγο ἔλεος· γιατί ἐμεῖς δὲν ἐγνωρίσαμε τὸν ἀληθινὸ Θεό. Αὐτοὶ ὅμως ποὺ τὸν ἐγνωρίσανε, κι' ὕστερα τὸν ἀπαρνηθῆκανε, βρίσκονται πιὸ κάτω ἀπὸ ἐμᾶς και βασανίζονται χειρότερα... Ἐσκυψεν λοιπὸν ὁ Γέροντας κι' ἐπίασε τὴ νεκροκεφαλὴ και τὴν ἔθαψε. Κι' ὕστερα ἐτράβηξε τὸ δρόμον του.

Βάλετέ την καλά στὸ νοῦ σας, ὅσοι τὴν ἀκούσατε, τὴν ἱστορίαν αὐτὴν· κι' ἄς φοβηθοῦμε ὅλοι μας. Γιατί, ἂν βασανίζονται στὸν ἄλλο κόσμον, χειρότερα κι' ἀπὸ τοὺς ἀπιστοὺς, αὐτοὶ ποὺ ἀπαρνηθῆκανε τὸ Θεό, πρέπει νὰ μᾶςτε προσεκτικοὶ, μήπως, μὲ τ' ἁμαρτωλά μας καμώματα, τὸν ἀπαρνηθοῦμε κι' ἐμεῖς και δὲν θὰ μπορέσωμε ν' ἀποφύγωμε τὴ φοβερὴν ἐκείνη κόλασις. Γιατί ἀρνησῆθεος δὲν εἶναι μονάχα αὐτὸς ποὺ ἀρνιέται τὸ Χριστό, μὲ τὰ λόγια του ἢ μὲ τὰ ἔργα του, ἀλλὰ κι' ὁ καθένας ποὺ κάνει πράξεις ἀνέντιμες, κι' ἄς φαίνεται πῶς τὸν ὁμολογεῖ. Καὶ τὸ μαρτυρεῖ αὐτό κι' ὁ θεῖος ἀπόστολος ποὺ λέει. «Ὁμολογοῦνε πῶς πιστεύουτε τὸ Θεό, τὸν ἀρνιοῦνται ὅμως μὲ τὰ ἔργα τους».

Τὸ μαρτυρεῖ ἐπίσης κι' ὁ ἀδελφὸς Ἰάκωβος ποὺ λέει, «ἂν πιστεῦῃ κάποιος πῶς εἶναι θρησκός, ἦγουν πιστός, χωρὶς νὰ χα-

λινοκρατῆ τῆ γλῶσσά του, καὶ ξεγελᾷ τὸν ἑαυτό του μὲ τὴν ἰδέα πῶς πιστεύει, τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ μάταιη ἐντελῶς εἶναι ἡ θρησκευτικὴ του πίστη, «γιατὶ ἡ πίστη, χωρὶς τὰ ἔργα εἶναι νεκρὴ». Καὶ ὁ λόγος αὐτὸς δικαιώνεται φανερά· γιατί ὁ Θεὸς εἶπε, μὲ τὸ στόμα τοῦ Προφήτη «Ἀλλοίμονο σ' ἐκείνους, ποὺ ἐξ αἰτίας τους βλαστημιέται τ' ὄνομά μου ἀνάμεσα στὰ Ἔθνη».

Ἄν λοιπὸν ἐμεῖς ποὺ λεγόμαστε λαὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Ἄγιος Κληρὸς κι' ἄλλα τέτοια, βρίζουμε τὸ Θεό, μὲ τὰ ἔργα καὶ μὲ τίς ἀτιμίες ποὺ κάνομε· κι' ἂν μ' αὐτὸ συνεργοῦμε στὸ νὰ καταφρονιέται τὸ καλὸ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστιανοῦ, ὅπως λεγόμαστε, πῶς δὲν εἶναι δίκαιο καὶ σωστό, νὰ τιμωρηθοῦμε ἐμεῖς τρισεπιρότερα κι' ἀπὸ τοὺς ἄπιστους, ἀφοῦ ἐμεῖς γινόμαστε ἡ ἀφορμὴ τῆς βλαστήμιας καὶ τῆς καταφρόνησης αὐτῆς; Ἄλλως τε καὶ ὁ ἴδιος ὁ δικαιοκρίτης Σωτῆρας μας, ποὺ εἶναι ἀλάθευτο τὸ τρισάγιο στόμα του, λέγει· «ὁποῖος ξέρει τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου καὶ δὲν τὸ κάνει, αὐτὸς θὰ δαρθῆ πολλὰς φορές· κι' αὐτὸς ποὺ δὲν τὸ ξέρει καὶ δὲν τὸ κάνει, θὰ δαρθῆ λιγώτερο».

Γι' αὐτὸ, ἀδελφοί μου, ἄς ἔχωμε τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ· κι' ἄς ἀγωνιζώμαστε, μ' ὅση δύναμη ἔδωσεν ὁ Κύριος στὸν καθένα μας, νὰ φαινώμαστε πιστοί· πρὸ πάντων μὲ ἔργα. Καὶ ἄς κάνουμε τὰ πάντα, γιὰ νὰ δοξάζεται τὸ τρισάγιο τ' ὄνομά του.

Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου πολεμιέται ἀπὸ τοὺς δαίμονες στ' ἀνέβασμά της πρὸς τὸ Θεό.

Κάποτε, ποὺ γύρω ἀπὸ τὸ μεσημέρι, σηκώθηκε ὁ ἅγιος Ἀντώνιος νὰ κάνῃ τὴν προσευχὴ του, προτοῦ νὰ φάῃ, αἰσθάνθηκε νὰ τοῦ συνεπαίρῃ τὸ νοῦ του ἕκσταση. Κι' ἐκεῖνο ποὺ ἦτανε τὸ πῖθό παράδοξο, ἔβλεπε τὸν ἑαυτόν του, σὰν νᾶχε τάχα φύγει ἀπὸ τὸ κορμί του καὶ τὸν ἀνεβάζανε κάποιοι ὀλόρθο στὸν οὐρανό. Κι' ἀκόμη, πῶς κάποιοι ἄλλοι, ποὺ εἶχανε μιὰν ὄψη ἀπαίσια καὶ τρομερὴ, στεκότανε ἀνάερα, καὶ θέλανε νὰ τὸν ἐμποδίσουνε, γιὰ νὰ μὴ περάσῃ. Κι' ἐπειδὴ αὐτοὶ ποὺ τὸν ὠδηγοῦσανε τοὺς ἀντισταθῆκανε, ἐπιμένανε ἐκεῖνοι πῶς πρέπει νὰ ἐξετασθῆ, μήπως τυχὸν ἔχει χρέος καὶ εὐθύνη ἀπέναντί· τους.

Κι' ὅταν ζητήσανε ν' ἀρχίσῃ ἡ ἐξέταση ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ γεννήθηκε, δὲν τὸ δεχθήκανε αὐτὸ οἱ συνοδοὶ τοῦ Ἀντωνίου· καὶ τοὺς εἶπανε, πῶς ὁ Θεὸς ἔχει διαγράψει ὅλα τὰ παιδιάτικα του· κι' ὅτι ἔχουνε τὸ δικαίωμα νὰ ἐξετάσουνε τὴ ζωὴ του, ἀπὸ τὴ στιγμὴ μανάχα ποὺ εἶχε γίνῃ Μοναχὸς καὶ ποὺ ἐτάχθηκεν αὐτοθελήτᾳ του στὸ Θεό.

Ἀρχίσανε λοιπὸν νὰ τὸν κατηγοροῦνε μὲ λογιῆς λογιῆς κατηγορίες· κι' ἐπειδὴ δὲν καταρθώσανε ν' ἀποδείξουνε σωστὴ καμμιά, παραμερίσανε, κι' ἐγένηκεν ἔτσι ὁ δρόμος του ἐλεύθερος κι' ἀνεμπόδιστος. Κι' ἀμέσως αἰσθάνθηκε σὰν νὰ ξαναγύριζε καὶ σὰν νὰ ξαναβρῆκε τὸν ἑαυτό του· καὶ πῶς ξαναγένηκε, ὅπως ἦτανε καὶ προτιήτερα, ἓνας μονάχα Ἀντώνιος.

Ἐξέχασε λοιπὸν πῶς ἤθελε νὰ φάη, κι' ὅλη τὴν ὑπόλοιπον ἡμέρα καὶ τὴ νύκτα π' ἀκολούθησε τὴν ἐπέρασε, μὲ προσευχῆς καὶ μ' ἀναστεναγμούς, ἐπειδὴ ἐσυλλογιζότανε κι' ἐσάστιζε, μὲ πόσους ἔχομε νὰ πολεμήσωμε καὶ πόσο δύσκολο εἶναι νὰ διαβῆ κανεὶς τὸν ἀέρα. Κι' ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ του, πῶς αὐτὸ θὰ ἐννοοῦσε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅταν εἶπε «γιά τὸν ἐξουσιαστὴ τοῦ ἀγέρα». Γιατί ἡ μοναδικὴ ἐξουσία πού ἔχει ὁ Σατανᾶς βρίσκεται σ' αὐτό· στὸ ν' ἀγωνίζεται δηλαδὴ νὰ ἐμποδίσῃ αὐτοὺς πού περνᾶνε. Γι' αὐτὸ περισσότερο ἀπὸ καθετὶ ἄλλο, δὲν ἔπαυε νὰ συμβουλευτῆ καὶ νὰ λέη: «Ντυθῆτε μὲ τὴν πανοπλία τοῦ Θεοῦ· γιατί στὴν δύσκολην ἡμέραν, ἔτσι μονάχα θὰ μπορέσετε ν' ἀντισταθῆτε στὸν ἐχθρό· κι' ἔτσι μονάχα θὰ τὸν καταισχύνητε· γιατί δὲν θὰ βρίσκῃ νὰ πῆ τίποτε κακὸ γιὰ σᾶς».

Κι' ὅταν ἀργότερα κάποτε κουβέντιαζε μὲ κάποιους πού πήγανε νὰ τὸν ἐπισκεφθοῦνε, γιὰ τὴν ψυχὴ γενικὰ καὶ γιὰ τὴ μοῖρα πού τὴν περιμένει, ἄκουσε, μόλις ἐνύχτωσε, μιὰ φωνὴ πού ἐρχότανε ἀπὸ ψηλά καὶ πού τοῦλεγε—Σήκω Ἀντώνιε, κι' ἔβγα ἔξω καὶ κύτταξε. Κι' ὅταν βγῆκε, (γιατί ἤξερε σὲ ποιούς πρέπει νὰ ὑπακούη), ἐσήκωσε ψηλά τὰ μάτια του. Καὶ εἶδε τότε ἓνα πελώριο Γίγαντα, πού ἔφθανε ὀρθὸς ὡς τὰ σύννεφα καὶ πού ἦτανε ἀπαίσσιος καὶ φρικτότατος, καὶ εἶδε καὶ μερικοὺς ἄλλους πού ἀνεβαίνανε ψηλά σὰν νᾶχανε φτερά. Κι' ἐκεῖνος ἀπλωσε τὰ χέρια του, κι' ἄλλους μὲν ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἐμπόδιζε νὰ περάσουνε· ἄλλοι ὅμως τοῦ ξεφεύγανε καὶ προσπερνοῦσανε· κι' ἐξακολουθοῦσανε ὕστερα ἀμέριμνοι τὴν πορεία τους.

Γι' αὐτοὺς λοιπὸν τοὺς τελευταίους ὁ Γίγαντας ἐτριζεν, ἀπὸ τὴ λύσσα του, τὰ δόντια του· γιὰ τοὺς ἄλλους δέ, πού πέφτανε πρὸς τὰ κάτω, ἦτανε κατευχαριστημένος. Κι' εὐθύς ἄκουσεν ὁ Ἀντώνιος νὰ τοῦ λένε:

—Νὰ καταλάβῃς καλὰ τὴ σημασίαν αὐτοῦ πού βλέπεις αὐτὴ τὴ στιγμή.

Καὶ σὰν νὰ ξαστέρωσε ἀπὸ μιὰ θολούρα τὸ μυαλό του, ἐκατάλαβε, πῶς αὐτὸ πού εἶδε ὑπονοοῦσε, τὸ διάβα τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸν

κόσμο μας αὐτὸν πρὸς τὸν ἄλλο. Καὶ πῶς αὐτὸς ὁ πελώριος Γίγαντας, ποῦ στεκότανε ὀρθός, μισεῖ θανάσιμα τοὺς πιστοὺς. Κι' ὅσους μὲν ἔχουσε πάρε-δῶσε μαζί του, τοὺς κρατεῖ καὶ δὲν τοὺς ἀφήνει νὰ περάσουνε. Ἐκεῖνοι ὅμως ποῦ δὲν τὸν ἐλογαριάσανε καὶ ποῦ αὐτοὺς δὲν τὸ κατῶρθωσε νὰ τοὺς ξεμαυλίση, τὸν περιφρονούσανε, καὶ δὲν εἶχε τὴ μπόρεση νὰ τοὺς ἐμποδίση· παρὰ ἐπροσπερνούσανε κι' ἀνεβαίνανε ὀλονένα καὶ πιὸ ψηλά.

Κι' αὐτὸ τὸ ὄραμα τὸ ξαναεἶδε κι' ἄλλες φορές· καὶ τὸν ἔκανε ν' ἀγωνίζεται ὀλοένα καὶ σκληρότερα γιὰ τὴν προκοπὴ του στὴν ἀρετὴ, καὶ γιὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του.

Μετάφρ. ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

Συνεχιζομένης τῆς ἐκδόσεως
τῶν Λειτουργικῶν Βιβλίων
τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας
ὑπὸ τῆς
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

κυκλοφοροῦν ἤδη:

- 1) Τὸ ΤΡΙΩΔΙΟΝ
- 2) Τὸ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ καὶ
- 3) Τὸ ΜΗΝΑΙΟΝ ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ.

Ἐκδοσις καλλιτεχνικὴ καὶ πολυτελής,
δίχρωμος, ἐπὶ ἀρίστου χάρτου, εἰς μέγα
σχῆμα, χρυσοδερματόδετος.

(Τιμῶνται: Πεντηκοστάριον	Δρ. 100.
Τριώδιον	» 150.
Μηναῖον Σεπτεμβρίου	» 80.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΦΗΤΩΝ

Ι Ω Η Λ

Προφήτευσε στὸ βασίλειο τοῦ Ἰούδα, κατὰ τὸν Δ' αἰῶνα. Τὸ μικρὸ βιβλίον του (4 κεφάλαια) πλέκεται γύρω ἀπὸ τὴν ἔννοια τῆς συντριβῆς τῆς ψυχῆς, ποῦ εἶναι τὸ ἀσφαλέστερο μέσον γιὰ νὰ ἐπισύρῃ κανεὶς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ πάνω του, ὅταν ἔχη προηγηθῆ ἡ ἁμαρτία κι' ἡ πτώσις.

«Ἔθετο τὴν ἄμπελόν μου εἰς ἀφανισμόν καὶ τὰς συκᾶς μου εἰς συγκλασμόν...ἐλεύκανε τὰ κλήματα αὐτῆς» (α' 7). Πρόκειται γιὰ τὸ θέαμα ποῦ παρουσιάζεται μετὰ τὴν ἐπιδρομὴ ἐνὸς ἰσχυροῦ ξένου ἔθνους στὴ γῆ τοῦ περιουσίου λαοῦ. Ἀλλὰ εἶναι, παράλληλα, μία ἀξιομνημόνευτη κι' ἐποικοδομητικὴ εἰκόνα, γιὰ τὸ τι ἀποτελέσματα ἔχει ἡ διάβασις τοῦ δαίμονος ἀπὸ μιὰ ψυχὴ, ἢ ἡ ἐπιδρομὴ του σὲ μιὰ Ἐκκλησίαν. Τότε, ἡ ἄμπελος τοῦ Χριστοῦ μένει χωρὶς καρποὺς καὶ κατατσακίζονται τὰ πλατύφυλλα ἄγια αἰσθήματα. Κι' ὄχι μόνο αὐτό, ἀλλὰ καὶ ξηραίνονται τὰ κλήματα τῶν καλῶν ἔργων (λευκαίνονται), γιὰ μὴ ἀποδώσουν οὔτε στὸ μέλλον. Αὐτὸ τὸ κατάντημα ἐξορκίζει κι' ἀποτρέπει ὁ ποιμὴν κι' ὁ διδάσκαλος τοῦ χριστιανικαῦ λαοῦ, μὲ προσοχή, μὲ κόπους, μὲ ἀγῶνα.

«Θρήνησον πρὸς με ὑπὲρ νύμφην περιεζωσμένην σάκκον ἐπὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὸν παρθενικόν» (β' 8). Ἡ ἀληθινὴ, ἢ βαθεῖα μετάνοια εἶναι μία ἀναστάσις, ἕνας μεγάλος πόνος. Ἐκδηλώνεται, λοιπόν, μὲ δάκρυα πολλά. Εἶναι ἕνας θρήνος—ὅπως λέγει ἐδῶ ὁ Κύριος μὲ τὸ στόμα τοῦ προφήτη—ἀνώτερος σὲ σπαράγμῳ ἀπὸ τὸν θρήνον τῆς νιόνυφης γυναίκας, ποῦ ἔχασε τὸν ἄνδρα της πρὶν προλάβῃ νὰ τὸν χαρῆ καὶ κλαίει πάνω στὸ πτώμα του. Μακάριος ὁ ἱερεὺς, ποῦ ἐξομολογεῖ τέτοιου εἴδους μετανοημένους ἁμαρτωλούς, ἔχοντας συμβάλει κι' ὁ ἴδιος στὴ μετάνοιά τους. Γιατὶ μιὰ τέτοια μετάνοια εἶναι ἀσφαλὲς ἐχέγγυο ἀληθινῆς διορθώσεως καὶ προκοπῆς.

«Ἐξηράνθησαν γεωργοί» (β' 11). Τὸ νὰ ξηρανθῆ μιὰ φυτεία, εἶναι πρᾶγμα ποῦ μπορεῖ νὰ συμβῆ ἀπὸ χίλιες δυὸ αἰτίες ἄσχετες

μέ τον ανθρώπινο κόπο. Μπορεί, όμως, ένας χωράφι να ξηρανθῆ, ἐπειδὴ προηγουμένως «ἐξηράνθησαν» οἱ γεωργοὶ ποὺ τὸ δούλευαν, δηλαδή ἔπαψαν νὰ τὸ ἀγαποῦν καὶ νὰ κάνουν τὸ χρέος τους αὐτοὶ ποὺ τοῦ ἔδιναν ζωὴ μέ τον μόχθο τους. Ἡ Ἐκκλησία, ὁ μυστικός ἀγρὸς τῶν ψυχῶν, δὲν εἶναι παντοῦ θαλερὴ. Ὑπάρχουν κομμάτια τῆς, ψυχῆς ὄχι λίγες ποὺ ἔχουν ἀποξηρανθῆ κάτω ἀπὸ τὴν πύρινη ἀνάσα τοῦ Διαβόλου. Γιατί συμβαίνει αὐτὸ τὸ θλιβερὸ φαινόμενο; Διότι πρώτιστα, ὑπάρχουν σὰν προηγουμένο γεωργοὶ τῆς ἀπεξηραμμένοι, λειτουργοὶ τῆς Χάριτος κι' ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου νωχελεῖς, ἀδρανεῖς, ἀδιάφοροι. Εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν μεταβάλλει τὴν ἀποστολὴ τους σὲ βιοποριστικὸ ἐπάγγελμα. Εἶναι ὅσοι περιορίζονται στὴν τυπικὴ διεκπεραίωσι τῶν καθηκόντων τους. Εἶναι οἱ νεκροὶ ποὺ προκαλοῦν σωρεία θανάτων γύρω τους.

«Μεγάλη ἡ ἡμέρα Κυρίου, ἐπιφανῆς σφόδρα, καὶ τίς ἔσται ἱκανὸς αὐτῆ;» (β' 11). Ὁ χριστιανὸς πρέπει νὰ μὴ παρασύρεται ἀπὸ τὴ ρύμη τῶν φαινομένων τοῦ κόσμου τούτου καὶ νὰ μὴ βγαίνει ποτὲ ἀπὸ τὴ συναίσθησι ὅτι ὁ αἰώνιος κι' ἀληθινὸς κόσμος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἀπλώνεται πέρα ἀπὸ τὰ ἐφήμερα καὶ τὰ ὑλικά. Καὶ πρὸ παντὸς δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾷ, ὅτι ἀκόμη κι' οἱ ἀρετὲς ποὺ κατέκτησε ἐδῶ κάτω δὲν εἶναι καμμιάς ἰσχύος ἂν δὲν ἐνοσηθοῦν σὰν δωρεὰ τοῦ Θεοῦ. Κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Κρίσεως, κανεὶς, ἀκόμη κι' ὁ πιὸ ἅγιος, δὲν θὰ μπορούσε νὰ «εἶναι ἱκανός», δὲν θὰ μπορούσε νὰ σταθῆ, ἂν δὲν ὑπῆρχε τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Ἴδου ἕνα ἀπὸ τὰ κύρια συστατικὰ τοῦ κηρύγματος, ποὺ ἐπιβάλλεται νὰ τονίζεται ἀνελλιπῶς.

«Ἐπιστράφητε πρὸς με ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν καὶ ἐν νη-

«Ὡς θεῖον θησαύρισμα, ἐγκεκοιμμένον τῇ γῆ, Χριστὸς ἀπεκάλυψε, τὴν Κεφαλὴν σου ἡμῖν, Προφῆτα καὶ Πρόδρομε, πάντες οὖν συνελθόντες, ἐν τῇ ταύτης εὐρέσει, ἄσμασι θεηγόροις, τὸν Σωτῆρα ὑμνοῦμεν, τὸν σφῆζοντα ἡμᾶς ἐκ φθορᾶς, ναῖς ἰκεσίαις σου».

(Ἀπολυτίκιον εἰς τὴν εὔρεσιν τῆς τιμίας Κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου)

στεία» (β' 12). Ἡ νηστεία δὲν εἶναι βέβαια σκοπός, οὔτε ἔχει οὐσιαστικὴ σημασία, εἶναι ὁμως μέσον ἀπαραίτητο καὶ προσφυγὴ ἀναγκαιότατη γιὰ τὴν τελείωσι. Ὁ Κτίστης τὴ χρησιμοποίησε καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν πτώσι στὴ μακαρία κατάστασι ποὺ βρίσκονταν τότε οἱ προπάτορες, ἀπαγορεύοντάς τους νὰ τρῶνε ἀπὸ ἓνα ὠρισμένο δέντρο τοῦ παραδείσου, γιὰ νὰ τοὺς δώσῃ ἔτσι μιὰ ἀκόμη λαβὴ πρὸς ἐξύψωσι. Δὲν πρέπει, λοιπόν, νὰ θεωροῦμε τὴ νηστεία μόνο ὡς στοιχεῖο συντριβῆς καὶ πένθους, ἀλλὰ κι' ὡς διαρκῆ, φαιδρὴ συνοδὸ μας στὸ ἀνέβασμα ἀπὸ ἀρετὴ σὲ ἀρετὴ. Οἱ σημερινοὶ χριστιανοὶ δὲν πολυέχουν προσοχὴ στὸ ζήτημα τῆς νηστείας. Πρέπει, λοιπόν, νὰ τοὺς ἐξαιρεται ἢ ὑποποιὸς σημασία της κι' ἡ μεγάλη συνδρομὴ της στὴν ἐπιτυχία τῆς ὁμοιώσεως πρὸς τὸν Θεό. Πολύ, ὁμως, περισσότερο ἀναγκαία εἶναι ἡ νηστεία, ὅταν κανεὶς κἀνῃ τὰ πρῶτα βήματα πρὸς τὴν ἀναγέννησι, φεύγοντας ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Ἡ νηστεία καὶ στὶς δύο περιπτώσεις βοηθεῖ στὴν ταπείνωσι καὶ καθιστᾷ τὴν ψυχὴ εὐζωνη, μαραίνοντας τὸ σαρκικὸ φρόνημα.

«Διαρρήξατε τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ μὴ τὰ ἱμάτια» (β' 13). Ὁ λειτουργὸς εἶναι ἀνάγκη νὰ συντονίζῃ τὴν ἐσωτερικὴ του ζωὴ μὲ τὰ πλούσια φαινόμενα τῆς λατρείας, ὅπου πρωτοστατεῖ. Γενικά, τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα ὄχι μόνο δὲν ἔχουν σημασία μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ Θεοῦ ὅταν δὲν συνοδεύονται ἀπὸ ἀντίστοιχα ἐσωτερικὰ σκιρτήματα, ἀλλὰ καὶ γίνονται στὴν περίπτωσι αὐτὴ αἰτία μεγαλύτερης καταδίκης.

«Καὶ ἐζήλωσε Κύριος τὴν γῆν αὐτοῦ καὶ ἐφείσατο τοῦ λαοῦ αὐτοῦ» (β' 18). Ὁ Θεὸς ἀφίνει νὰ ὑποφέρουν τὰ τέκνα του γιὰ νὰ ἔλθουν σὲ ἐπίγνωσι μέσα ἀπὸ τὴν παιδαγωγία τῶν θλίψεων. Ἐμεῖς, ὁμως, οἱ ἄνθρωποι, ὅταν βλέπουμε νὰ δοκιμάζονται οἱ ἁμαρτωλοὶ κι' οἱ ἀποστάται δείχνουμε συχνὰ ἓνα εἶδος χαιρεκακίας, μιλῶντας γιὰ τὴν θεία δικαιοσύνη. Οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ προσέχουν στὸ σημεῖο αὐτὸ καὶ νὰ μὴ παρατοῦν τὴν ἀνοχὴ καὶ τὴ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ στὴ μέση, γυρίζοντας σὲ ἀγανάκτησι κατὰ τῶν ἀποστατῶν καὶ τῶν ἀσώτων κι' ὑπομνηματίζοντας τὶς θλίψεις τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν μὲ πικρὰ

σχόλια. Ὁ καλὸς ποιμὴν ξεχωρίζει τὸν ἁμαρτωλὸ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ στὸν πρῶτο δὲν παύει ποτὲ νὰ δείχνῃ μόνον ἀγάπη καὶ μόνον μακροθυμία. Εἶναι μὲ ζῆλο προσκολλημένος στὴν πεποιθήσι ὅτι ὁ ἁμαρτωλὸς θὰ σωθῆ, εἶναι γεμάτος συμπόνια ἀπέναντί του ὅπως εἶναι κι' ὁ Κύριος.

«Καὶ ἐπιγνώσεσθε ὅτι ἐν μέσῳ τοῦ Ἰσραὴλ ἐγὼ εἰμι, καὶ ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν» (β' 27). Ἡ ποιμαίνουσα καὶ διδάσκουσα Ἐκκλησία, δηλαδὴ ὁ κλῆρος, ἔχει ἓνα ἔργο ἀνάμεσα στὸν χριστιανικὸ λαό, ποῦ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ συνοψίσῃ στὸ νόημα τοῦ παρόντος στίχου: ὁ κλῆρος κάνει τὸ πᾶν, ὥστε ὁ λαὸς αὐτὸς—καὶ σὲ ἡμέρες εὐμαρείας καὶ σὲ ἡμέρες δοκιμασίας—νὰ νοιώθῃ ὅτι ἀνάμεσά του βρίσκεται ὁ παντοδύναμος καὶ γεμάτος σπλάγχνα οἰκτιρῶν Κύριος.

«Ἐν τῷ ὄρει Σιών καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἔσται ἀνασωζόμενος» (γ' 5). Ἐξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, τὴ μυστικὴ αὐτὴ Σιών, δὲν ὑπάρχει σωτηρία. Οἱ ἐργάτες, ὅμως, τῆς Ἐκκλησίας δὲν περιμένουν μέσα σ' αὐτὴ, ἀλλὰ ἀπλώνουν τὰ χέρια πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις γιὰ νὰ τραβήξουν μέσα τῆς τὶς ψυχές. Δὲν εἶναι μόνον οἱ φύλακες τῆς μάνδρας, ἀλλὰ κι' οἱ ἀναζητηταὶ τῶν χαμένων προβάτων. Ἄν ὅλες οἱ ψυχές σώζονται ὅταν ἀτενίζουν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ψυχὴ τοῦ ποιμένου θὰ σωθῆ, ὅταν ἀτενίξῃ πρὸς ὅσους εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία.

«Ὁ ἀδύνατος λεγέτω ὅτι ἰσχύω ἐγὼ» (δ' 10). Στὴ διαπαιδαγώγησι τῶν ψυχῶν, οἱ τρόποι εἶναι ἀνάλογοι κάθε φορὰ μὲ τὴν περίστασι καὶ τὶς συνθήκες ὅπου βρίσκεται κάθε μιὰ ἀπ' αὐτές. Πολλές, οἱ περισσότερες εἶναι ἐκεῖνες ποῦ δὲν ἔχουν εὐρωστία πνευματικὴ, ποῦ νοιώθουν ἐξάντλησι ἀπὸ τὴ χρόνια ὑποδούλωσι στὴν ἁμαρτία, ποῦ ὑποτυπωδῶς ἀγωνίζονται στὸ στάδιο τῶν ἀρετῶν. Οἱ ψυχές, λοιπόν, αὐτές ἔχουν ἀνάγκη ἐνθαρρύνσεως, τονώσεως. Πῶς; Μὲ τὸ νὰ τοὺς ἐμφυσᾶται ἡ πίστις στὴ συμπαράστασι τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος συμπαρίσταται καὶ στὶς δυνατές ψυχές καὶ γι' αὐτὸ εἶναι δυνατὸς. Στὸ στρατόπεδο, λοιπόν, τοῦ Χριστοῦ ὅλοι πρέπει νὰ νοιώθουν δυνατοί, ὄχι γιὰτὶ πράγματι εἶναι ἀπὸ μόνου τοὺς εὐρρωστοί, ἀλλὰ γιὰτὶ ἔχουν, μποροῦν νὰ

ἔχουν ἂν τὸ θελήσουν, μέσα τους τὴ δύναμι τοῦ Θεοῦ. Ἄς μαθαίνη, λοιπόν, ὁ ποιμὴν καὶ τοὺς ἄδυνάτους νὰ λένε «ἰσχύω ἐγώ».

«Ὁ Κύριος ἐκ Σιών ἀνακεκράξεται καὶ ἐξ Ἱερουσαλὴμ δώσει φωνὴν αὐτοῦ» (δ' 16). Κάτοχος τῆς θείας ἀποκαλύψεως εἶναι μόνη ἡ Ἐκκλησία κι' ἰδιαίτερα οἱ ἐπίσκοποι κι' οἱ πρεσβύτεροι, οἱ θεματοφύλακες αὐτοῦ τοῦ οὐρανοῦ θησαυροῦ, πού περιέχεται στὶς νοητὲς πυξίδες τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς Παραδόσεως. Καὶ διανεμήτρια τοῦ θεοῦ λόγου εἶναι, λοιπόν, μόνη ἡ Ἐκκλησία, ἀπὸ τὴν ὁποία, σὰν ἀπὸ ἄλλη, ὄχι φθαρτὴ, ἀλλὰ ἀθάνατη Σιών, ὁ Κύριος μιᾶς στοὺς ἀνθρώπους κι' ἐκπορεύεται ἡ φωνὴ του.

«Καὶ ἔσται Ἱερουσαλὴμ ἁγία, καὶ ἄλλογενεῖς οὐ διελεύσονται δι' αὐτῆς οὐκέτι» (δ' 17). Ποιούς πρέπει νὰ ἐννοήσουμε ὡς ἄλλογενεῖς στὴν ἁγία Ἱερουσαλὴμ, πού θὰ ἀναφανιδόταν μετὰ τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, γιὰ τὴν ὁποία ὁ προφήτης κάνει πλατὺ ὑπαινιγμό; Ἡ ἁγία αὐτὴ Ἱερουσαλὴμ, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, κινδυνεύει νὰ καταποντισθῇ ἀπὸ τοὺς ἄλλογενεῖς τοῦ ψεύδους, ἀπὸ τοὺς υἱούς, πού ὁ πατὴρ τοῦ ψεύδους, ὁ Διάβολος, γεννᾷ, δηλαδὴ ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς. Ὁ Κύριος ὑπόσχεται ὅτι οἱ ἐχθροὶ αὐτοῖ δὲν θὰ κατορθώσουν ποτὲ νὰ τὴν κυριεύσουν, ὅπως συνέβηκε μὲ τὴν παλαιὰ Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους, τοὺς Βαβυλωνίους κι' ἄλλους λαούς. Ἡ Ἐκκλησία θὰ παραμείνη ἀπόρητη ἀπὸ τὶς ἐφόδους τῆς πλάνης, γιὰ τὴν βασιλεύει σ' αὐτὴ ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἡ ἴδια ἡ ἀλήθεια. Ἀλλὰ καὶ διότι τὰ τέκνα της, μὲ πρῶτο - πρῶτο τὸν κλῆρο, προασπίζουσαν αὐτὴ τὴν ἀλήθεια, προσφέροντας ἀκόμη καὶ τὸ αἷμα τους πρὸς χάριν της, ἂν χρειασθῇ.

«Καὶ Ἱερουσαλὴμ εἰς γενεὰς γενεῶν» (δ' 20). Ὅλα παρέρχονται στὸν παρερχόμενο αὐτὸν κόσμον, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, πού κανεὶς διωγμὸς δὲν τὴν κατεπόντησε καὶ καμμιά ἐπισωρευσις ἄλλων δεινῶν δὲν τὴν ἔφθειρε. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ μόνος θεσμὸς πού δὲν θὰ γνωρίσῃ τέλος, ἡ μόνη πατρίδα πού δὲν θὰ ἐρημωθῇ, ἡ μόνη βασιλεία πού δὲν θὰ ἐκλείψῃ. Ἡ ἴδια ἡ γῆ

κάποτε θὰ ἐξαφανισθῆ, ἀλλὰ ἡ Ἐκκλησία θὰ μείνῃ. Μὲ τὴ βεβαιότητα αὐτὴ οἱ θλίψεις καὶ τὸ μαρτύριο τῶν τέκνων τῆς εἶναι ἐλαφρὰ παθήματα, ποὺ δὲν συγκρίνονται καθόλου μὲ τὴν ἀπολαυτὴ τῆς αἰωνίας δόξης, ποὺ τὰ περιμένει.

Ἄλλὰ κάθε χριστιανικὴ γενεά, ποὺ διαδέχεται μιὰ ἄλλη, πρέπει νὰ φιλοτιμῆται πῶς θὰ καταστάσῃ πιὸ φανερὴ πάνω στὴν Ἐκκλησία αὐτὴ τῆ σφραγίδα τῆς ἀθανασίας καὶ τῆς ἀφθαρσίας.

Ὅλοι ξέρουμε, ὅτι ὡς τώρα δὲν συνέβηκε αὐτὸ πάντοτε. Ἡ Ἐκκλησία δὲν προχωρεῖ ἀπὸ ἀκμὴ σὲ ἀκμὴ καὶ ἀπὸ δόξα σὲ δόξα, ἀλλὰ ὑπάρχουν γενεές ποὺ φάνηκαν κατώτερες ἀπὸ τὶς προηγούμενες. Σ' αὐτὸ τὸ θλιβερὸ φαινόμενο, τὴν πρώτη εὐθύνη τὴν ἔχει ὁ κλῆρος, ποὺ δὲν στάθηκε στὸ ὕψος του. Μ' ἓνα κλῆρο ἐμποτισμένο ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῶν ἐνδόξων περιόδων τῆς Ἐκκλησίας, ἀσφαλῶς κι' ὅλος ὁ λαὸς τῆς θὰ σηκωθῆ σὲ στάθμη ἀνώτερη καὶ θὰ ὑπάρξουν ἔτσι γενεές ὄχι μόνο ἰσάμιλλες, ἀλλὰ καὶ καρποφορώτερες ἀπὸ τὶς ἀξιοζήλευτες προηγούμενες.

Ὡς τώρα ὑπῆρξαν μεγάλοι ἅγιοι καὶ μεγάλες ἐποχές. Τίποτα, ὅμως, δὲν ἀποκλείει τὸ νὰ ὑπάρξουν στὸ μέλλον ἀκόμη πιὸ μεγάλοι ἅγιοι κι' ἀκόμη πιὸ μεγάλες ἐποχές. Ἡ Ἐκκλησία καλεῖται διαρκῶς ἀπὸ τὸν Κύριό τῆς ὄχι μόνο νὰ ἀναθυμᾶται τὶς παλιές, καλύτερες ἡμέρες τῆς, ἀλλὰ νὰ προχωρῆ καὶ σὲ νέα ἀθλήματα καὶ σὲ ἀκόμη πιὸ γόνιμες καὶ λαμπρὲς περιόδους.

ΑΚΥΛΑΣ

«Τὴν τῶν Ἀγγέλων ἐν σώματι πολιτείαν, ἐπιδειξάμενος Παχώμιο θεοφόρε, τούτων καὶ τῆς εὐκλείας ἠξίωσαι τῷ τοῦ Δεσπότητος θρόνῳ, σὺν αὐτοῖς παριστάμενος, καὶ πᾶσι πρεσβεύων θείαν ἄφρουν».

(Κοντάκιον τοῦ Ὁσίου Παχωμίου)

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

ΟΜΙΛΙΑ 9η

ΘΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Προϋποθέσεις τῆς θείας μεταλήψεως

Μολονότι όλόκληρος ἡ θ. λειτουργία, ἀπ' ἀρχῆς, προπαρασκευάζει διὰ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν «τράπεζαν Κυρίου», εἰδικώτερον ἐν τούτοις τὸ μετὰ τὸν καθαγιασμὸν καὶ τὰς καθολικὰς μνημονεύσεις τμημα αὐτῆς χειραγωγεῖ δεόντως τοὺς πιστοὺς πρὸς τὴν θ. κοινωνίαν. «Ἡ τράπεζα γέμει, τρυφήσατε πάντες», λέγει ὡραιότατα ὁ κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα ἀναγινωσκόμενος λόγος. Ἀφοῦ λοιπὸν εἶναι πλέον ἐτοιμὴ ἡ τράπεζα τῆς θ. Εὐχαριστίας, πρέπει νὰ ἐκπληρωθῇ ὁ σκοπός, διὰ τὸν ὁποῖον ἐγινεν ὅλη ἡ ἐτοιμασία αὐτῆς. Πρὸς ποῖον σκοπὸν ἐτελέσθη ἡ θεία Εὐχαριστία; Πρὸς μετάληψιν καὶ κοινωνίαν. Πρὸς τὴν μετάληψιν, ἐπομένως, βαίνει τώρα ἡ θ. λειτουργία.

1. Ἡ χεὶρ τοῦ λειτουργοῦ, διὰ τῆς εὐλογίας τῆς ὁποίας ἐνήργησε τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα τὸν καθαγιασμὸν τῶν Τιμίων Δώρων, ὑψοῦται τώρα διὰ νὰ εὐλογήσῃ τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου καὶ νὰ εὐχηθῇ εἰς αὐτὸν «τὰ ἐλέη», δηλ. τὰ ἐκ τῆς θυσίας τοῦ Κυρίου ἀπορρέοντα σωτήρια ἀποτελέσματα: «καὶ ἔσται τὰ ἐλέη τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν».

«Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματός Σου», ἀπαντᾷ ὁ λαός, ἀντευχόμενος καὶ εἰς τὸν ἱερουργήσαντα νὰ ἀπολαύσῃ τὰ ἐλέη τοῦ Σωτῆρος καὶ νὰ μὴ μείνῃ ξένος πρὸς τὴν χάριν τοῦ μυστηρίου, ποῦ ὁ ἴδιος ἐτέλεσεν «ὡπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνωημάτων».

Τὸν διαδέχεται ὁ διάκονος, διὰ νὰ εἴπῃ εἰς τὸν λαὸν ὅτι, ἀφοῦ ἐμνημονεύσαμεν πάντων τῶν ἁγίων («πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες»), ἅς ἐπαναλάβωμεν τὰ αἰτήματά μας καὶ ἐνώπιον «τῶν προσκομισθέντων καὶ ἁγιασθέντων Τιμίων Δώρων» καὶ ἅς δεηθῶμεν, «ὅπως ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς ἡμῶν, ὁ προσδεξάμενος αὐτὰ (ὄχι μόνον εἰς τὸ ἐπίγειον θυσιαστήριον τῆς ἁγ. Τραπέζης, ἀλλὰ καὶ) εἰς τὸ ἅγιον καὶ ὑπερουράνιον καὶ νοερὸν (=πνευματικόν) αὐτοῦ θυσιαστήριον», ἀντικαταπέμψῃ εἰς ἡμᾶς «τὴν θείαν χάριν

καὶ τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου Πνεύματος». Ἐπαναλαμβάνονται δὲ πράγματι τὰ γνωστὰ ἤδη αἰτήματα («ἄγγελον εἰρήνης».. «Συγγνώμην εἰς ἄφεσιν..») «Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα» κλπ.) καὶ προστίθεται ἕν ἀκόμη ἀφορῶν εἰς «τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως», τ.ἔ. εὐχόμεθα καὶ ποθοῦμεν μίαν καὶ ἐνιαίαν πίστιν δι' ὅλους τοὺς χριστιανούς.

2. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ ἱερεὺς ἀναπέμπει τὴν κυρίως εὐχὴν τῆς θ. μεταλήψεως, διὰ τῆς ὁποίας ἀναθέτομεν εἰς τὸν Θεὸν «τὴν ζωὴν ἡμῶν ἀπασαν καὶ τὴν ἐλπίδα, καὶ παρακαλοῦμεν καὶ δεόμεθα καὶ ἱκετεύομεν (ἵνα καταξιοθῶμεν) μεταλαβεῖν τῶν ἐπουρανίων καὶ φρικτῶν μυστηρίων, ταύτης τῆς ἱερᾶς καὶ πνευματικῆς τραπέζης μετὰ καθαρῶ συνειδότος», δηλ. χωρὶς ἡ συνείδησις νὰ μᾶς μαρτυρῇ κάποιαν ἀναξιοτητα, διὰ νὰ εἶναι δι' ἡμᾶς ἡ θ. κοινωνία «εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν», εἰς συγχώρησιν πλημμελημάτων, εἰς πνεύματος ἁγίου Κοινωνίαν, εἰς βασιλείας οὐρανῶν κληρονομίαν.. μὴ εἰς κρῖμα ἢ εἰς κατάκριμα».

Ἐν τέλει τῆς εὐχῆς αὐτῆς ζητοῦμεν ἀπὸ τὸν Θεόν, διὰ τοῦ ἱερέως, νὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ λάβωμεν τὸ θάρρος καὶ τὴν παρρησίαν—χωρὶς φόβον νὰ μᾶς κατακρίνη καὶ νὰ μᾶς ἀποδοκιμάσῃ—νὰ τὸν ὀνομάσωμεν πατέρα μας (:καὶ καταξίωσον ἡμᾶς, Δέσποτα, μετὰ παρρησίας ἀκατακρίτως τολμᾶν ἐπικαλεῖσθαί Σε τὸν ἐπουράνιον Θεὸν Πατέρα») καὶ νὰ τοῦ ἀπευθύνωμεν τὴν Κυριακὴν προσευχήν: «Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς..». Ἡ θέσις τῆς Κυριακῆς προσευχῆς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς θ. λειτουργίας, τὸ πρὸ τῆς θ. Κοινωνίας, ἔχει σχέσιν κυρίως μετὰ τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον», τὸν ὁποῖον δι' αὐτῆς ζητοῦμεν («δὸς ἡμῖν σήμερον»). Ὅταν δὲ λέγωμεν ἄρτον ἐπιούσιον, παρατηρεῖ ὀρθῶς κάποιος ἐρμηνευτής, ζητοῦμεν τροφήν ὄχι τοῦ σώματος μόνον, ἀλλὰ ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπίνης οὐσίας (αὐτὸ σημαίνει, κατὰ λέξιν, ἐπιούσιος) δηλ. ψυχῆς καὶ σώματος. Κυρία δὲ τροφή τῆς ψυχῆς εἶναι ἡ θ. κοινωνία, ἡ ὁποία ἄλλωστε καὶ τὸ σῶμα ἀγιάζει. Διὰ τοῦτο, πρὸ τῆς θ. Κοινωνίας, ἐπικαίρως, διὰ τῆς Κυριακῆς προσευχῆς ζητοῦμεν «τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον». Δὲν εἶπε σχετικῶς ὁ Κύριος «ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς.. καὶ ὁ ἄρτος ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σὰρξ μου ἐστίν»; ('Ἰωάν. 5' 51).

Μετὰ τὴν Κυριακὴν προσευχὴν, καὶ ἀφοῦ «τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν» λατρευτικῶς, παρακαλοῦμεν τὸν Κύριον, δι' εὐχῆς πάλιν τοῦ ἱερέως, νὰ ἐπιβλέψῃ «οὐρανόθεν... ἐπὶ τοὺς ὑποκεκλικότας τὰς ἐαυτῶν κεφαλὰς», ἐλεῶν ἕκαστον «κατὰ τὴν ἐκαστοῦ ἰδίαν χρεΐαν», παρακινούμενος δὲ εἰς τοῦτο «χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς Αὐτοῦ Υἱοῦ» καὶ Σωτῆρος ἡμῶν.

Καὶ αὐτὸν τὸν Σωτῆρα τελικῶς παρακαλεῖ ὁ ἱερεὺς νὰ προσέξῃ τὴν δέησιν μας καὶ νὰ ἔλθῃ ἀοράτως νὰ ἀγιάσῃ ἡμᾶς· νὰ ἔλθῃ «ὁ ἄνω τῷ Πατρὶ συγκαθήμενος καὶ ὧδε ἡμῖν ἀοράτως συνών», διὰ τῆς ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν πραγματικῆς παρουσίας τοῦ Σώματος καὶ Αἵματος του· νὰ ἔλθῃ νὰ μεταδώσῃ ὁ Ἴδιος τρόπον τινὰ εἰς τὸν ἱερέα τὴν θεϊαν κοινωνίαν, διὰ τῆς χειρὸς Του, ὅπως εἰς τοὺς ἀποστόλους, καὶ διὰ τῶν χειρῶν τῶν ἱερέων εἰς τὸν λαὸν («καὶ καταξίωσον τῇ κραταιᾷ σου χειρὶ μεταδοῦναι ἡμῖν τοῦ ἀχράντου σώματός Σου καὶ τοῦ τιμίου αἵματος, καὶ δι' ἡμῶν παντὶ τῷ λαῷ»).

3. Ἡ προετοιμασία ἐτελείωσε. «Πρόσχωμεν!» ἀναφωνεῖ ὁ διάκονος, διὰ νὰ ἐντείνωμεν τὴν προσοχὴν μας. «Τὰ ἅγια τῆς ἀγίους» ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς, καθορίζων διὰ τῆς φράσεως ταύτης διὰ ποίους προορίζονται τὰ ἅγια, ποῖοι δύνανται νὰ προσέλθουν εἰς τὴν θ. Εὐχαριστίαν.

Οἱ ἅγιοι. Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἄξιοι συνδαιτυμόνες τῆς Τραπέζης τοῦ Κυρίου. Οἱ ἐπὶ γῆς ἅγιοι. Ὅχι βεβαίως μόνον οἱ φθάσαντες εἰς ὠλοκληρωμένην καὶ τελείαν ἀγιότητα· ἀλλὰ καὶ οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ ἁγιασμοῦ, διὰ τῆς μετανοίας καὶ τῆς προσπαθείας· οἱ καθαρίσαντες ἑαυτούς, διὰ τοῦ λουτροῦ τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως, ἀπὸ τὸν ρῦπον τοῦ παρελθόντος καὶ ἀγωνιζόμενοι περαιτέρω νὰ ἀνέλθουν εἰς ὑψηλότερον ἠθικὸν ἐπίπεδον. Οἱ ἀγωνισταὶ αὐτοὶ δύνανται νὰ προσέλθουν εἰς τὰ διὰ τοὺς ἁγίους προοριζόμενα ἅγια, διὰ νὰ λάβουν ἐνίσχυσιν, πρὸς συνέχισιν τῆς προσπαθείας καὶ νὰ φθάσουν εἰς ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέραν ἀγιότητα.

Καθωρισμένοι λοιπὸν οἱ «δαιτυμόνες οἱ μακαριστοί».

Ὁ ἱερεὺς, ἀφοῦ ὑψώσῃ τὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου ὀλίγον ὑπεράνω τοῦ δισκαρίου, τὸ κόπτει εἰς τέσσαρας μερίδας (κατὰ τὴν σταυρικὴν χάραξιν τῆς σφραγίδος), ρίπτει τὴν μίαν μερίδα ἐντὸς τοῦ ἁγίου ποτηρίου, προσθέτει δὲ καὶ θερμὸν ὕδωρ, «ζέον», εἰς δῆλωσιν τοῦ ὅτι ἡ θ. Εὐχαριστία θερμαίνει τὴν πίστιν καὶ τὸν ζῆλον καὶ κάμνει τοὺς χριστιανούς «τῷ πνεύματι ζέοντας».

Ἐπειτα κοινωνεῖ πρῶτος ὁ ἱερουργὸς τοῦ μυστηρίου καὶ οἱ συλλειτουργοὶ αὐτοῦ, διὰ νὰ ἔλθῃ εὐθὺς ἐν συνεχείᾳ ἢ σειρᾷ τοῦ λαοῦ.

4. «Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε!» Διὰ τῆς προσκλήσεως αὐτῆς προσκαλοῦνται εἰς μετάληψιν οἱ πιστοί. Ἡ πρόσκλησις δὲ σημαίνει:

α) ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ ὥρα τῆς Θ. Κοινωνίας (καὶ ὄχι οἰαδήποτε ἄλλη στιγμή, καὶ δὴ ἐκτὸς τῆς θ. λειτουργίας, ὡς συνηθίζουσι καὶ ἀξιοῦν οἱ «βιαστικοί»..)

β) ὅτι, ἐφ' ὅσον ἀπευθύνεται πρόσκλησις, δύναται οἱ παρεσκευασμένοι νὰ κοινωνήσουσι εἰς οἰανδήποτε θ. λειτουργίαν. Δὲν ὑπάρχουσι ὠρισμένες φορὲς τὸ ἔτος πού ἐπιτρέπεται ἡ θ. κοινωνία, καὶ ἄλλες πού δὲν ἐπιτρέπεται. Ἄρκεῖ νὰ μὴ ὑπάρχουσι κωλύματα. Ἀναλόγως δὲ τῆς ψυχικῆς προόδου ἐκάστου καθορίζει ὁ πνευματικὸς πατήρ τὴν συχνοτέραν ἢ μὴ προσέλευσιν εἰς τὸ Μυστήριον.

γ) Οἱ μὴ προσερχόμενοι εἰς τὴν Θ. Κοινωνίαν, ἅς γνωρίζουσι ὅτι ὑστεροῦν καὶ ὑστεροῦνται πολυτιμωτάτου ἐφοδίου, καὶ ὅτι στρέφουσι τὰ νῶτα πρὸς τὸν καλοῦντα Χριστόν. Δὲν λέγομεν βέβαια ὅτι ὁσάκις ἀκούεται ἡ πρόσκλησις «μετὰ φόβου Θεοῦ.. προσέλθετε» πρέπει νὰ σπεύδουσι ὅλοι πρὸς θ. Κοινωνίαν, ἐτοιμασμένοι καὶ ἀνέτοιμοι, διότι τοῦτο δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον. Τοῦλάχιστον ὅμως ἅς συγκινουῦνται οἱ βλέποντες τοὺς ἄλλους παρεσκευασμένους καὶ προσερχομένους καὶ ἅς ποθήσουσι καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν τοὺς τὴν μακαρίαν αὐτὴν τιμὴν καὶ χάριν. Ἄς φροντίσουσι δέ, εἰς πρώτην εὐκαιρίαν, νὰ ἄρουν τὰ ἐμπόδια (διὰ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως) καὶ νὰ κοινωνήσουσι, καὶ νὰ κοινωνοῦν ὅσον τὸ δυνατὸν συχνότερα.

Ἄλλὰ πῶς;

δ) μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης· δηλ. μετὰ εὐλαβείας καὶ εὐταξίας, ἀλλὰ καὶ μετὰ ψυχικὴν καθαρότητα, ὅπως ἀπαιτεῖ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ· μετὰ πίστιν δὲ εἰς τὸ μυστήριον καὶ χωρὶς ρήγματα εἰς τὴν μετὰ πάντων ἀγάπην.

Ἐπὶ τὰς προϋποθέσεις ταύτας, εἶναι ὄντως ἡ θ. Κοινωνία «εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον».

† Ἀρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους, χάρις εἰς τὴν δωρεὰν ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κου Θεοκλήτου τοῦ 1/3 τῶν ἐκ γάμων προσωπικῶν του δικαιωμάτων πρὸς τὸ ΤΑΚΕ, διενεργεῖται παρὰ τοῦ ἐν λόγῳ Ταμείου προικοδότησις τῶν ἀπὸ 1-1-59 καὶ ἐντεῦθεν ὑπανδρευομένων θυγατέρων ἀπόρων ἐφημερίων, ὑπηρετούντων εἰς Κοινότητα κάτω τῶν 600 κατοίκων:

Ἐκάστη προῖξ ἀνέρχεται εἰς 10.000 δραχμάς, δίδεται δὲ εἰς τοὺς αἰτούντας Ἱερεῖς διὰ τὰς ὑπανδρευθείσας θυγατέρας των, ἐφόσον ἔχουν τὰς σχετικὰς προϋποθέσεις προικοδοτήσεως.

Μέχρι σήμερον (15-5-1960) ἐκ τῆς ἐν λόγῳ δωρεᾶς τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κου Θεοκλήτου ἐχορηγήθησαν προῖκες εἰς θυγατέρας τῶν κάτωθι Ἱερέων τῆς ὑπαίθρου.

1) Κων/νον Ὁθῶν Ἰ. Μ. Χαλκίδος. 2) Ἰωάννην Ροδόπουλον Ἰ. Μ. Πατρῶν. 3) Νικόλαον Ψευτουγκᾶν Ἰ. Μ. Γρεβενῶν. 4) Ἰωάννην Παναγιωτόπουλον Ἰ. Μ. Θηβῶν. 5) Σωτήριον Ράγκαν Ἰ. Μ. Δρυϊνουπόλεως. 6) Γεώργιον Συκιώτην Ἰ. Μ. Χαλκίδος. 7) Γεώργιον Ἀθανασίου Ἰ. Μ. Θηβῶν. 8) Σταμάτιον Μαλλέαν Ἰ. Μ. Χίου. 9) Ἰωάννην Ντουντούμην Ἰ. Μ. Ναυπακτίας. 10) Χρῆστον Βλάχον Ἰ. Μ. Λευκάδος. 11) Παναγιώτην Γκαντῆν Ἰ. Μ. Γρεβενῶν. 12) Κων/νον Παπανικολάου Ἰ. Μ. Κίτρους. 13) Ἀχιλλέα Παπαθανασόπουλον Ἰ. Μ. Πατρῶν. 14) Ἀνδρέαν Μπαράκον Ἰ. Μ. Κεφαλληνίας. 15) Ἰωάννην Ζέρβαν Ἰ. Μ. Πρεβέζης. 16) Γεώργιον Στράτην Ἰ. Μ. Ἰωαννίνων. 17) Νικόλαον Δεσποτίδην Ἰ. Μ. Θήρας. 18) Λεωνίδα Λόντον Ἰ. Μ. Καλαβρύτων. 19) Δημήτριον Παπαδόπουλον Ἰ. Μ. Βερροίας. 20) Κων/νον Παππᾶν Ἰ. Μ. Κίτρους. 21) Ἠλίαν Γκιώκων Ἰ. Μ. Παραμυθίας. 22) Χαρίδημον Παπαθεοδώρου Ἰ. Μ. Ἡλείας. 23) Νικόλαον Μάλλιον Ἰ. Μ. Φθιώτιδος. 24) Χρῆστον Οἰκονόμου Ἰ. Μ. Τρίκκης. 25) Σπυρίδωνα Παλαιολόγου Ἰ. Μ. Κορινθίας. 26) Γεώργιον Μπονιάρην Ἰ. Μ. Κορινθίας. 27) Βασίλειον Παπαγεωργίου Ἰ. Μ. Βερροίας. 28) Ἠλίαν Παπαβασιλείου Ἰ. Μ. Πρεβέζης. 29) Ἀγγελον Πράσσον Ἰ. Μ. Πατρῶν.

— Ὑπὸ τῆς Ἰ. Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐξεφράσθη ἡ εὐαρέσκεια Αὐτῆς πρὸς τὸν Διευθύνοντα Σύμβουλον τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Κωνσταντῖνον Σπυρόπουλον, διότι, ὡς ἀναγράφεται ἐν τῷ σχετικῷ ἐγγράφῳ τῆς Ἰ. Συνόδου, χάρις εἰς τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ τιμωμένου, προήχθησαν σπουδαίως τὰ ζητήματα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸ ταμεῖον Ἀσφαλίσεως τοῦ Κλήρου Ἑλλάδος.

ΑΔΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αίδεσ. Κωνσταντῖνον Ζεφαλήν, Μοναστηράκιον Δράμας. Ἐνεγράφη ἡ θυγάτηρ σας εἰς τὸ μητρώον. — Αίδεσ. Πέτρον Αὐγουστίδην, Ν. Μουδανιά Χαλκιδικῆς. Ἡ αἴτησίς σας ἐλλείπει πιστώσεων ἐκκρεμεῖ. — Αίδεσ. Γεώργιον Ἀθ. Νικολόν, Πράμαντα Ἄρτης. Ἡ αἴτησίς σας δὲν ἐνεκρίθη, διότι ἡ ἀποπεράτωσις οἰκίας δὲν δικαιολογεῖ τὴν χορήγησιν δανείου. Νὰ ὑποβάλετε νέαν αἴτησιν, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ ἐπικαλεῖσθε ὡς λόγον διὰ τὴν χορήγησιν δανείου ἢ ἀσθένειαν ἢ λουτροθεραπείαν ἢ ἀναπόφευκτον ἐπισκευὴν οἰκίας. — Αίδεσ. Κωνσταντῖνον Λαγόν, Ν. Ἰωνίαν Βόλου. Καὶ ἡ ἰδική σας αἴτησις ἐκκρεμεῖ παρὰ τῷ Τ.Α.Κ.Ε. ἐλλείπει πιστώσεως. — Αίδεσ. Κωνσταντῖνον Παπατζιτζέν. Ἐνεκρίθησαν 3.000 δραχμ., αἰτίνες καὶ ἀπεστάλησαν. Αίδεσ. Νικόλαον Γιάλελήν, Ἀγ. Κων/νον Αἰγίου. Ἡ ἐξέτασις τῆς αἰτήσεώς σας θὰ καθυστερήσῃ ἐπὶ πολὺ, διότι προηγούνται αὐτῆς ἄλλαι αἰτήσεις ἐφημερίων, τῶν ὁποίων αἱ θυγατέρες συνῆψαν γάμον ἐνωρίτερον τῆς ἰδικῆς σας. — Αίδεσ. Θεόδωρον Κόμην, Φαλάνην Τυρνάβου. Δὲν ἐδόθη εἰσέτι αὐξήσις συντάξεων. — Αίδεσ. Κωνσταντῖνον Φωτόπουλον, Ματζιάρι Μεσσηνίας. Νὰ ὑποβάλετε αἴτησιν ἐξαγορᾶς ἐντὸς τοῦ τρέχοντος ἔτους. Εἰς τὴν αἴτησίν σας νὰ ζητήτε τὴν ἐξαγορὰν τοῦ ὑπολειπομένου χρόνου διὰ τὴν λήψιν πλήρους συντάξεως. Τὸ πρὸς ἐξαγορὰν ποσὸν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κρατηθῇ ἀπὸ τὸ ἐφ' ἄπαξ βοήθημα, ἀλλὰ πρέπει νὰ πληρωθῇ τοῦλάχιστον εἰς δόσεις. — Ἐφημέριον Σπαρτιάς Τριγωνίδος. Ἡ διακομικὴ ὑπηρεσία εἶναι δυνατόν νὰ ἐξαγορασθῇ μόνον ἐφ' ὅσον αὕτη διηυῖθῃ εἰς διακομικὴν θέσιν προβλεπομένην ὑπὸ τοῦ Νόμου ὡς λ.χ. εἰς Μητροπολιτικὸν Ναὸν ἢ εἰς ἄλλον Ναόν, διὰ τὸν ὁποῖον προβλέπεται θέσις διακόνου. — Αίδεσ. Ἀναστάσιον Κατσιφῆν, Ἄγιον Ἀνδρέαν Λεβαδείας. Μόνον διὰ λόγους ὑγείας δύνασθε νὰ συνταξιοδοτηθῆτε καὶ ἂν ἀκόμη ἐξαγοράσητε τὴν διετὴ ἐφημεριακὴν σας ὑπηρεσίαν. Ἐκτὸς ἐὰν παραμείνετε εἰς τὴν θέσιν σας μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 1963, ὅποτε θὰ ἀποκτήσετε δικαίωμα συνταξιοδοτήσεως ἔνεκα πολυετοῦς ὑπηρεσίας. Ἐὰν ἀποχωρήσητε τώρα διὰ λόγους ὑγείας θὰ λάβετε ὡς σύνταξιν 950 περίπου δρχ. μηνιαίως, ἐφ' ἄπαξ δὲ περὶ τὰς 15.500 δρχ. Ἐὰν ἐξαγοράσητε τὴν διετίαν 1928—1930 ἢ σύνταξιν θὰ βελτιωθῇ. Διὰ τὴν συνταξιοδότησίν σας διὰ λόγους ὑγείας, πρέπει νὰ ὑποβάλετε τὰ ἐξῆς δικαιολογητικά: α) Αἴτησις περὶ συνταξιοδοτήσεως ἐπὶ χαρτοσήμου καὶ κληρικοσήμεου. β) Ἐπίσημον ἀντίγραφον (βεβαιούμενον παρὰ τοῦ Εἰρηνοδίκου) ἐνόρκου βεβαιώσεως δύο ἰατρῶν ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδίκου, διοριζομένων ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου κατὰ τὰ ἐν ἄρθρῳ 57 παραγρ. β' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2200/40 Α.Ν. ὀριζόμενα, βεβαιούντων, ὅτι λόγῳ τῆς παθήσεώς σας κατέστητε ἀνίκανος διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐφημεριακῶν σας καθηκόντων. Εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ ἀνικανότης ἐπῆλθε ὑπὸ βιαίου συμβάντος, τότε δέον

ἀπαραιτήτως ἐν τῇ ἐνόρκῳ βεβαίωσει τῶν λατρῶν νὰ ἀναφέρεται, ὅτι τὸ βίαιον συμβάν ἔλαβε χώραν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν ὑπηρεσίας τοῦ ἠσφαλισμένου καὶ ἐξ ἀφορμῆς αὐτῆς. γ) Ἀπολυτήριον γράμμα τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου ἐν πρωτοτύπῳ ἢ ἐπισήμῳ ἀντιγράφῳ, ἢ κοινοποιήσις τοῦ ὁποίου δέον νὰ συμπίπτῃ μὲ τὴν ἡμερομηνίαν διακοπῆς μισθοδοσίας. δ) Πιστοποιητικὸν τοῦ οἰκείου Δημάρχου ἢ Προέδρου Κοινότητος περὶ τῆς ἡλικίας καὶ οἰκογενειακῆς καταστάσεως. ε) Φύλλον διακοπῆς μισθοῦ, ἐκδοθησόμενον παρὰ τοῦ οἰκείου Δημοσίου Ταμείου. στ) Τὸ ἀτομικὸν βιβλιάριον ὑπηρεσιακῶν μεταβολῶν, συμπληρωμένον καὶ τεθεωρημένον παρὰ τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου. γ) Βεβαίωσιν τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, ἐμφαίνουσαν τὸν χρόνον χειροτονίας, ἀρχικοῦ διορισμοῦ καὶ τυχόν μεταθέσεων εἰς ἄλλας ἐνορίας, κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν καὶ διάρκειαν χρόνου παραμονῆς εἰς ἐκάστην ἐνορίαν (ἀπὸ ..... ἕως .....) μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐξόδου ἐκ τῆς ὑπηρεσίας, δεόντως χαρτοσημασμένην καὶ κληρικοσημασμένην. η) Βεβαίωσιν Ἐκκλησι. Συμβουλίου Ἱεροῦ Ναοῦ, παρ' ᾧ ἐφημέρευεν ὁ ἐνδιαφερόμενος, ἐμφαίνουσαν τὴν καταβολὴν αὐτῷ ἢ μὴ δώρου ἐορτῶν Χριστουγέννων καὶ Πάσχα, ἐξαιρέσει τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν ἢ ἐπὶ τῶν δώρων εἰσφορά κατεβλήθη εἰς τὸ TAKE. Αἶδес. Ἀστέριον Βλαχόπουλον, Καβάλαν. Ἡ αἰτήσις σας ἐκκρεμεῖ ἐλλείψει πιστώσεων. Ἡ ἐξέτασις τῆς αἰτήσεώς σας θὰ γίνῃ ὅταν θὰ χορηγηθῇ νέα πίστωση παρὰ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς, ἢ ὅποια καὶ ἔχει ζητηθῆ παρὰ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. — Αἶδес. Μιχαήλ Παπαμιχαήλ, Λεπτὴν Ὁρεστιάδος. Ἡ διακομικὴ σας ὑπηρεσία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξαγορασθῇ. Ἐξαγοράζετε μόνον ἐκεῖνη, ἢ ὅποια διηνύθη εἰς νενομοθετημένην διακομικὴν θέσιν. — Αἶδес. Βασίλειον Πανουσόπουλον, Κάντζια Μαντινείας. Διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ὑπηρεσίας σας ὡς Γραμματέως Κοινότητος θὰ ἀπαιτηθοῦν ἐπίσημα δικαιολογητικά. Ἐὰν ταῦτα ἐλλείπουσιν πρὸς ἀναπλήρωσιν των θὰ ἀπαιτηθῇ εἰδικὴ διαδικασία προβλεπομένη ὑπὸ τοῦ νόμου, περὶ τῆς ὁποίας θὰ πρέπη νὰ ζητήσετε πληροφορίας παρὰ τῆς Νομαρχίας. Ἡ διακομικὴ ὑπηρεσία ἐξαγοράζεται μόνον ἐφ' ὅσον διηνύθη εἰς Μητροπολιτικὸν Ναὸν ἢ εἰς ἄλλην νόμῳ προβλεπομένην διακομικὴν θέσιν. — Α. Ω. Θὰ δικαιούσθε συντάξεως ὅταν συμπλῶσῃτε τὸ ὄριον ἡλικίας. Αὕτη θὰ ἀνέλθῃ εἰς 750 περίπου δραχμὰς μηνιαίως. Ὡς ἐφ' ἅπαξ βοήθημα θὰ λάβετε περὶ τὰς 19.000 δραχμὰς. Τὰ ἀνωτέρω ποσὰ ὑπελογίσθησαν διὰ τὸν χρόνον συμπληρώσεως τοῦ 75ου ἔτους τῆς ἡλικίας σας, ἀλλὰ μὲ τὰ σημερινὰ κρατοῦντα συνταξιοδοτικὰ δεδομένα, ἰσχύουν δὲ ἐφ' ὅσον τὰ δεδομένα ταῦτα δὲν μεταβληθοῦν. Εἰς περίπτωσιν θανάτου ἢ πρεσβυτέρου θὰ δικαιούται συντάξεως, ἥτις ὑπελογίσθη εἰς 565 δραχμὰς μηνιαίως, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι τὰ ἀγαμα θήλεα τέκνα σας εἶναι δύο. Ἐφ' ἅπαξ βοήθημα θὰ λάβῃ περὶ τὰς 15.500 δραχμὰς — Αἶδес. Κωνσταντῖνον Καραγιάννην, Μελισσοουργὸν Ἀρτης. Δύνασθε νὰ ἐξαγοράσῃτε τὴν πενταετίαν διὰ τὴν λῆψιν

πλήρους συντάξεως, τὸ πρὸς ἐξαγορὰν ὅμως ποσὸν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κρατηθῆ ἀπὸ τὸ ἐφ' ἅπαξ βοήθημα, ἀλλὰ πρέπει νὰ καταβληθῆ τουλάχιστον εἰς δόσεις. — Ἐφημέριον Ἄχλαδεας. Ὡς ἔχουν τὰ πράγματα δὲν δικαιούσθε εἰς ἀπόληψιν τῶν γενομένων δαπανῶν. — Αἰδες. Χρῆστον Κοτσώνην, Βαλμαντούραν Πατρῶν. Ἡ αἴτησίς σας διὰ στεγαστικὸν δάνειον ἐκκρεμεῖ, ἐλλείπει πιστώσεων. Θὰ ἐξετασθῆ εὐθὺς ὡς χορηγηθῆ εἰς τὸ TAKE ὑπὸ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς ἢ ζητηθεῖσα πίστωσις. Ἡ αἴτησίς σας διὰ μικροδάνειον ἀπερρίφθη, διότι εἰς αὐτὴν δὲν προσδιορίζατε τὴν ἀνάγκην διὰ τὴν ὁποίαν προωρίζετο τὸ δάνειον. Ἐχετε ὑπ' ὄψιν σας ὅτι τὸ Τ.Α.Κ.Ε. χορηγῆ δάνεια διὰ τοὺς ἐξῆς ἀποκλειστικῶς λόγους: 1) διὰ ἔξοδα ἀσθεναίας, β) διὰ ἀναπόφευκτον ἐπισκευὴν οἰκίας, γ) διὰ λουτροθεραπείαν, δ) δι' ἔξοδα τοκετοῦ τῆς συζύγου τοῦ ἐφημερίου καὶ ε) διὰ ἔξωσιν ἐκ μεμισθωμένης οἰκίας. Βάσει τῶν στοιχείων τούτων νὰ ὑποβάλατε νέαν αἴτησιν. Αἰδες. Μιχαήλ Κασαρήν, Σίδερην Φιλιππῶν. Ἡ ἐξέτασις τῆς αἰτήσεώς σας θὰ καθυστερήσῃ ἐκ πολὺ, διότι προηγούνται αἰτήσεις ἄλλων ἐφημερίων. Τὸ ποσὸν δὲν ἐξαρκεῖ διὰ τὴν ἄμεσον κάλυψιν τῶν αἰτήσεων, ὡς ἐκ τούτου δὲ τηρεῖται σειρά προτεραιότητος. — Αἰδες. Α. Ρ. Γ. Μόνον διὰ λόγους ὑγείας δύνασθε νὰ ἐξέλθετε τώρα ἐκ τῆς ὑπηρεσίας, ἐκτὸς ἐὰν παραμείνετε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μέχρι τέλους τοῦ 1962, ὅτε καὶ θὰ ἀποκτήσετε δικαίωμα συνταξιοδοτήσεως λόγῳ πολυετοῦς ὑπηρεσίας. Τὴν προϋπηρεσίαν σας δύνασθε νὰ τὴν ἐξαγοράσετε καὶ διὰ τῆς ἐξαγορᾶς θὰ βελτιωθῆ ἡ σύνταξις σας, δὲν θὰ θεμελιωθῆ ὅμως ἕτερος λόγος συνταξιοδοτήσεως, ἐπομένως καὶ μετὰ τὴν ἐξαγορὰν μόνον διὰ λόγους ὑγείας θὰ συνταξιοδοτηθῆτε.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ὑφηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ὁ προσωπικὸς χαρακτήρ τοῦ ὀρθοδόξου θεοῦ κηρύγματος. — **Χ.**, Ἀδελφικά Γράμματα. — Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἡ ἐνορία καὶ ἡ οἰκογένεια. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν «Φιλοθέον Ἀδολεσχίαν» τοῦ **Εὐγενίου Βούλγαρη** (Μετφρ. **Θεοδ. Σπεράντσα**). — **Βασ.** Ἡλιάδης, Τὸ θρησκευτικὸ αἶσθημα τῶν ἀποδήμων. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸν» (Μετφρ. **Ἀνθίμου Θεολογίτη**). — **Ἀκύλα**, Ποιμαντικὰ διδάγματα ἀπὸ τὰ κείμενα τῶν προφητῶν. — **Ἀρχιμ. Νικοδήμου Βαλληνδρά**, Ἡ θεία Λειτουργία (Ὁμιλία 9η). — Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. — Ἀλληλογραφία.

Δι' ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
Ὁδὸς Φιλοθέης 19 — Ἀθῆναι. Τηλ. 27-689.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰασίου 1. Ἀθῆναι.